

19.11.2019

Laskelmia KD:n vaihtoehtobudjetin reformien vaikutuksista

Sisällys

1. Laskelmassa huomioidut reformit	1
1.1 Talousarvioesitys.....	1
1.2. KD:n vaihtoehtobudjetti	2
2. Laskentamenetelmät ja oletukset.....	3
2.1 Tuloverotus ja sosiaaliturva	4
2.2 Välilliset verot	5
2.3 Esimerkkilaskelmien oletukset.....	8
3. Staattiset kustannusvaikutukset	10
4. Staattiset tulonjakovaikutukset	12
5. Staattiset vaikutukset eri väestöryhmiin.....	15
6. Esimerkkilaskelmia	20
6.1 Esimerkkilaskelmia tuloverotukseen tehtävien muutosten vaikutuksesta	20
6.2 Esimerkkilaskelmia vaikutuksista käytettävissä oleviin tuloihin	24
6.3. Esimerkkilaskelmia työnteon kannustimista	26
7. Tulonsiirtoreformien työllisyysvaikutukset	32
Lähteet	34
Liite 1: Vero- ja etuusperusteiden muutokset.....	35
Liite 2: Tulokymmenysten alarajat.....	42

1. Laskelmassa huomioidut reformit

Käytettävissä oleviin aineistoihin ja menetelmiin liittyvien rajoitteiden vuoksi tarkastelun ulkopuolelle jää muutoksia, jotka vaikuttaisivat suoraan tai epäsuorasti kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Laskelmat koskevatkin vain alla lueteltuja reformikokonaisuuksia, eivätkä ne siten kuvaa esimerkiksi koko talousarvioesityksen tai eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin vaikutuksia.

1.1 Talousarvioesitys

Reformit kuvaavat muutosta suhteessa pysyvän lainsäädännön mukaiseen tilanteeseen vuonna 2020. Vero- ja etuusperusteiden muutoksia on lueteltu tarkemmin liitteessä 1.

Sosiaaliturva:

- Työttömyyspäivärahan perusmäärän tasokorotus
- Sairausvakuutuslain mukaisten vähimmäispäivärahojen tasokorotus
- Takuueläkkeen sekä kansaneläkkeen perusmäärän tasokorotukset
- Eläkkeensaajan asumistuen lisäomavastuun rajan sekä kertoimen korotus
- 4. ja sitä seuraavista lapsista maksettavien lapsilisien, lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen sekä elatustuen tasokorotukset
- Toimeentulotuen yksinhuoltajan perusosan tasokorotus
- Opintorahojen sitominen kansaneläkeindeksiin
- Opintorahan huoltajakorotuksen tasokorotus

Tuloverot ja sosiaalivakuutusmaksut:

- Perusvähennyksen, työtulovähennyksen ja eläketulovähennysten muutokset
- Valtion tuloveroasteikon indeksitarkistus
- Solidaarisuusveron voimassaolon jatkaminen
- Vakuutettujen sosiaalivakuutusmaksujen muutokset
- Kotitalousvähennyksen alentaminen
- Asuntolainan korkovähennyksessä vähennyskelpoisen osuuden alentaminen

Välilliset verot:

- Tupakkaverotuksen korottaminen
- Polttoaineverojen korotukset
- Virvoitusjuomaverojen korottaminen

Välillisiin veroihin kohdistuvat muutokset on huomioitu vuonna 2020 voimaan tulevien muutosten osalta.

1.2. KD:n vaihtoehtobudjetti

Reformit kuvaavat muutosta suhteessa vuoden 2020 talousarvioesitykseen. Vero- ja etuusperusteiden muutoksia on lueteltu tarkemmin liitteessä 1.

Sosiaaliturva:

- Lapsilisän korotus ensimmäisestä, toisesta ja kolmannelta lapsesta +10 e/kk
- Vauvaraha 1000 e
- Perheellisten opiskelijoiden huoltajakorotus +50 e/kk
- Opintotuen tasokorotus +25 e/kk
- Varusmiehen/siviilipalvelusmiehen kotiuttamisraha +1,5 e/palveluspäivä.

Tuloverot:

- Lapsivähennys, 50 e/vuosi (100 e/vuosi, jos henkilö on yksinhuoltaja)
- Kotitalousvähennykseen talousarvioesityksessä tehdyt muutokset perutaan
- Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eläketulovähennyksen kertoimien muutoksen peruminen.

Välilliset verot:

- Dieselin ja bensiinin valmisteverojen korotuksen peruminen -250 Meur
- Sokerivero, jonka fiskaaliset vaikutukset +250 Meur.

2. Laskentamenetelmät ja oletukset

Laskelmassa tarkastellaan edellä mainittujen KD:n vaihtoehtobudjettiin sisältyvien reformien vaikutusta verrattuna sekä ns. pysyvän lainsäädännön (PLS) että vuoden 2020 talousarvioesityksen (TAE) mukaiseen tilanteeseen. Lisäksi muistiossa on raportoitu vertailtavuuden vuoksi myös vuoden 2020 talousarvioesityksen sisältämien reformien vaikutus suhteessa pysyvän lainsäädännön mukaiseen tilanteeseen. Tarkastelu rajoittuu vain mikrosimulointimalleilla arvioitavissa oleviin politiikkamuutoksiin (tuloverotus, sosiaaliturva, varhaiskasvatusmaksut ja tietyt välilliset verot). Tarkastelun kohteena ovat mikrosimulointimenetelmillä arvioitavissa olevat vaikutukset julkiseen talouteen (kustannukset), tulonjakoon, eri väestöryhmiin sekä esimerkkiperheiden taloudelliseen asemaan. Muistiossa ei oteta kantaa reformeihin mahdollisesti liittyviin juridisiin rajoitteisiin.

Pysyvä lainsäädäntö

Pysyvän lainsäädännön mukainen tilanne kuvaa lainsäädännön osalta muuttumatonta tilannetta. Toisin sanoen pysyvän lainsäädännön mukaisessa tilanteessa ei toteutettaisi 1. luvussa mainittuja muutoksia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita täysin muuttumatonta tilannetta vero- ja etuusperusteissa suhteessa kuluvaan vuoteen. Pysyvän lainsäädännön mukaisessa tilanteessa esimerkiksi indeksisidonnaiset etuudet muuttuvat indeksin kehitystä vastaavasti. Lisäksi mahdolliset määräaikaaisesti voimassa olevat lakimuutokset poistuvat automaattisesti, ellei päätösperäisesti toisin säädetä. Toisaalta esimerkiksi tuloverotuksen indeksitarkastukset eivät ole pysyvän lainsäädännön mukaisia muutoksia vaan päätösperäisiä lainsäädäntömuutoksia. Myös sosiaalivakuutusmaksujen muutokset tulkitaan laskelmassa poikkeamaksi pysyvän lainsäädännön mukaisesta kehityksestä. Talousarvioesityksen ja pysyvän lainsäädännön mukaisen tilanteen ero kuvastaa siten ns. aktiivisen talouspolitiikan vaikutusta.

Laskelmissa on käytetty vuoden 2019 kunnallis- ja kirkollisveroprosentteja. Kaikki laskelmat kuvaavat vuositason vaikutuksia eli jokainen muutos on voimassa koko kalenterivuoden 2020, vaikka todellisuudessa lakimuutos tulisi voimaan kesken vuotta.

Tulokäsitteet ja -fraktiilit

Käytettävissä olevien tulojen tulokäsitteenä käytetään SISU-mikrosimulointimallin mukaista käytettävissä olevien rahatulujen käsitettä, joka huomioi mm. kirkollisverot ja myyntivoitot, mutta ei opintolainoja eikä laskennallista asuntotuloa. Tämän lisäksi kotitalouden varhaiskasvatusmaksut vähennetään edellä mainituista rahatulosta, jos eduskuntaryhmällä tai talousarvioesityksessä on mikrosimulointimallilla arvioitavissa oleva varhaiskasvatusmaksureformi (muuten tätä vähennystä ei tehdä). Välillisiin veroihin kohdistuvien päätösperäisten muutosten osalta kotitalouden käytettävissä olevista tuloista vähennetään välillisten verojen muutos suhteessa verrattavaan tilaan. Tulofraktiileja muodostettaessa käytetään kuitenkin aina ensin mainittua tulokäsitettä ilman välillisten verojen ja varhaiskasvatusmaksujen huomioimista. Kulutustutkimuksen (välillinen verotus) osalta tulofraktiilien muodostamisessa käytetty tulokäsite poikkeaa tästä hieman, jolla ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta tuloksiin.

Tulofraktiilit on kiinnitetty kuvioissa ja taulukoissa aina pysyvän lainsäädännön mukaiseen tilanteeseen. Fraktiilit on laskettu kotitalouden ekvivalenttien käytettävissä olevien mukaan siten, että jokaisessa tuloviidenneksessä tai -kymmenyksessä on yhtä monta henkilöä (ns. henkilöpainotus). Ekvivalenttien tulojen muodostamisessa on käytetty ns. OECD:n modifioitua ekvivalenssiskaalaa¹.

¹ Ks. ekvivalenttien tulojen muodostamisesta ja ekvivalenssiskaalasta liite 2.

Skaalattua tulokäsitetä käytetään myös pienituloisuusasteita ja Gini-kerrointa laskettaessa. Muilta osin taulukoissa ja kuvioissa esitetyt tiedot on laskettu todellisista (skaalaamattomista) tuloista. Ekvivalenssiskaalausta ei ole näiltä osin tehty tulosten helpomman tulkittavuuden vuoksi, mutta toisaalta tämä heikentää jossain määrin eri väestöryhmien vertailtavuutta. Väestöryhmittäisissä tuloksissa suhteellinen muutos (%) tarkoittaa ryhmäkeskiarvon suhteellista muutosta (sama kuin ryhmän tulosumman suhteellinen muutos) ja keskimääräinen euromääräinen muutos (€/kotitalous) ryhmäkeskiarvon absoluuttista muutosta (sama kuin kotitalouksien tulojen absoluuttisten erotusten keskiarvo).

Muita huomioita

Henkilötason laskelmissa (sukupuolivaikutukset) kotitalouskohtaiset erät (toimeentulotuki, lapsilisät, yleinen asumistuki ja varhaiskasvatusmaksut) on jaettu henkilötasolle tasan kotitalouden täysi-ikäisten jäsenten kesken.

Huomionarvoista on, että välillistä verotusta koskevat muutokset lasketaan eri otospopulaatiolle kuin SISU-mikrosimulointimallilla laskettavat tulonsiirtojärjestelmään ja varhaiskasvatusmaksuihin tehtävät muutokset². Näin ollen kaikkia lainsäädäntömuutosten johdosta tapahtuvia tulojen muutoksia ei havaita samoille henkilöille/kotitalouksille, joka aiheuttaa osaltaan epävarmuutta tulojakoa ja eri väestöryhmien tulojen muutosta kuvaaviin laskelmiin. Erityisesti välillistä verotusta koskeviin tuloksiin onkin suhtauduttava vain suuntaa-antavina. Aineistojen rajoituksista johtuen välillistä verotusta ei huomioida voittajien ja häviäjien lukumääriä kuvaavissa laskelmissa, maakunnittaisessa tarkastelussa eikä pienituloisuusindikaattoreissa. Välillistä verotusta ei huomioida myöskään sukupuolivaikutuksissa³. Varhaiskasvatusmaksut huomioidaan Gini-kertoimia laskettaessa, mutta niitä ei oteta huomioon pienituloisuusasteita laskettaessa.

Eri aineistoissa myös luokitusten määritelmät eroavat toisistaan. Tämä koskee pienemmässä määrin kotitalouden elinvaihetta, mutta suurempia eroja on sosioekonomista asemaa kuvaavissa luokituksissa. SISU-mikrosimulointimallilla tehtävien tuloverotusta, sosiaaliturvaa ja varhaiskasvatusmaksuja koskevissa laskelmissa käytetään väestötilastojen mukaista rekisteripohjaista luokitusta⁴. Sen sijaan Kulutustutkimuksen (välilliset verot) sosioekonominen asema perustuu pääosin haastattelutietoihin. Tämän vuoksi erityisesti sosioekonomisen aseman mukaan luokiteltuihin tuloksiin tulee suhtautua vain karkeina arvioina silloin, jos reformeja on laskettu useampaa eri aineistoa hyödyntäen (reformit sisältävät yhdistelmiä tulonsiirroista ja välillistä veroista). Tällöin myös sosioekonomisen aseman luokitus esitetään vain pääluokkatasolla.

2.1 Tuloverotus ja sosiaaliturva

Muistion luvuissa 3-6 sosiaaliturvaan ja henkilöverotukseen kohdistuvien muutosten vaikutukset on arvioitu staattisella mikrosimulointimallilla⁵. Staattisessa mallissa ei oteta huomioon käyttäytymisvaikutuksia tai aikaulottuvuutta. Menetelmä huomioi siten vain reformien välittömät vaikutukset eikä esimerkiksi tulonsiirtojärjestelmään tehtävien muutosten vaikutusta työllisyyteen, palkkoihin ja talouskasvuun. Poikkileikkausaineistoon perustuva analyysi ei myöskään huomioi elinkaaren aikana tapahtuvia muutoksia tuloissa. Muistion luvussa 6.3 on kuvattu esimerkkitapausten avulla tulonsiirtoreformien vaikutuksia työnteon kannustimiin. Lisäksi luvussa 7 esitetään myös karkea arvio sosiaaliturvaan ja henkilöverotukseen kohdistuvien

² Mikrosimuloinnin rekisteriaineisto ei sisällä tietoa kotitalouksien kulutuksesta välillisten verojen laskemiseksi.

³ Välilliset verot lasketaan Tilastokeskuksen Kulutustutkimuksen avulla, joka on kotitaloustasoinen aineisto eikä sisällä suoraan tietoa kulutuksen jakautumisesta kotitalouden sisällä. Lisäksi suuri osa kotitalouksien kulutusmenoista on perheenjäsenten yhteistä kulutusta. Sukupuolivaikutusten arviointi olisikin välillisten verojen osalta mahdollista luotettavasti vain yhden hengen kotitalouksille.

⁴ Väestötilastojen mukainen luokitus lisätään vuosittain lokakuussa SISU-mallin rekisteriaineistoon. Muulloin joudutaan käyttämään edellisen vuoden vastaavaa tietoa.

⁵ Ks. mallin tarkempi kuvaus Tilastokeskuksen sivuilta: <http://www.stat.fi/tup/mikrosimulointi/ominaisuudet.html>

muutosten vaikutuksesta työllisyyteen ja edelleen tämän työllisyysfektin vaikutuksesta tuloeroihin. Mikrotason arvio ei kuitenkaan huomioi edellä mainittuja ns. yleisen tasapainon vaikutuksia.

<u>Käytettävä malli:</u>	SISU-mikrosimulointimalli (malliversio 19.6)
<u>Käytettävä aineisto:</u>	800 000 henkilön rekisteriaineisto
<u>Aineistovuosi:</u>	2017 (ajantasaistettu ⁶ VM:n syksyn ennusteella v. 2020 tasoon, versio 2017.20)
<u>Lainsäädäntövuosi:</u>	2020

Muistiossa käytetään selkeyden ja yhtenäisyyden vuoksi *kotitalous*-termiä myös SISU-mikrosimulointimallilla laskettujen vaikutusten osalta, vaikka tässä yhteydessä sillä tarkoitetaan tarkasti ottaen rekisteripohjaisesti muodostettua *asuntokuntaa*⁷.

Indeksiennusteet

Laskennassa käytettyjen indeksien (mm. kansaneläkeindeksi) ennusteiden lähteenä on käytetty 7.10.2019 julkaistua Julkisen talouden suunnitelmaa 2020-2023.

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennyksen pienentämisellä on todennäköisesti sen käyttöä vähentäviä käyttäytymisvaikutuksia, joiden vuoksi staattinen kustannusarvio aliarvioi reformin aiheuttaman verolisäyksen henkilöverotuksen osalta. Toisaalta kotitalousvähennyksen vähentyneen käytön myötä on mahdollista, että verotulot laskevat yritystoiminnan osalta. Tämän vaikutuksen arvioiminen on kuitenkin käytettävissä olevilla aineistoilla mahdotonta.

Asumistuki ja omaishoidontuen verovapaus

KD:n vaihtoehtobudjetissa ehdotettua opintorahan asumislisän palauttamista ei ole otettu laskelmassa huomioon aineistoon liittyvien epävarmuuksien vuoksi. Reformilla olisi merkittäviä vaikutuksia opiskelijoiden tulonmuodostukseen. Omaishoidontuen verovapautta ei niin ikään ole pystytty aineistorajoitteiden⁸ vuoksi arvioimaan mikrotasolla. Ks. alaviite 1 sivu 11.

Vauvaraha

Reformissa annetaan 1000 euron suuruinen kertakorvaus syntyneestä lapsesta. Reformi on laskelmassa toteutettu korottamalla äitiysavustuksen määrää 1000 eurolla. Äitiysavustus simuloidaan mallissa kaikille lapsen saaneille kotitalouksille riippumatta siitä, ovatko he valinneet äitiyspakkauksen verottoman 170 euron rahakorvauksen sijaan.

Kotiuttamisraha

Varusmiehen kotiuttamisraha on kohdistettu sille määrälle palveluskuukausia, jotka henkilö on ilmoittanut aineistovuodelle. Eli eri pituisia palvelusaikoja ei ole kyetty erottamaan eikä henkilötasolla kotiuttamisrahan

⁶ Ajantasaistaminen on menetelmä, jolla nykyhetkeä vanhempaa aineistoa päivitetään vastaamaan paremmin nykyhetkeä tai ennustetaan tietoja tuleville vuosille. Ajantasaistusmenetelmässä pyritään huomioimaan muutokset mm. tulokehityksessä, lainsäädännössä ja väestörakenteessa (ks. esim. [Immervoll, Lindström, Mustonen, Riihelä & Viitamäki \(2005\)](#)). SISU-mallin ajantasaistusprosessi on kuvattu tarkemmin mallin käyttäjän oppaassa ja sen liitteissä:

www.stat.fi/static/media/uploads/tup/mikrosimulointi/sisu_kasikirja_2016.pdf

⁷ Ks. käsitteistä tarkemmin: <http://www.stat.fi/meta/kas/kotitalous.html>

⁸ SISU-mallissa omaishoidon tuki on aineistossa summamuuttujana, jossa toisena muuttujana on perhehoidon tuki. Näin ollen verovapautta ei pysty mallissa kohdistamaan pelkästään omaishoidon tukeen.

määrä kohdistu oikein, millä on vaikutuksia mm. tulonjakovaikutusten arviointiin. Reformin julkistaloudelliset vaikutukset saadaan kuitenkin myös tällä tavoin arvioitua melko tarkasti.

Toimeentulotuki

Mikrosimulointimalli hyvin todennäköisesti yliarvioi toimeentulotukeen kohdistuvien muutosten vaikutuksia lähinnä tuen alikäytöstä johtuen. Vastaava ongelma liittyy myös tiettyihin muihin alikäytettyihin etuuksiin (esim. takuueläke), jotka simuloidaan mallissa kaikille tukeen laskennallisesti oikeutetuille henkilöille tai kotitalouksille.

2.2 Välilliset verot

Välillisten verojen osalta laskelmat ovat kaikilta osin staattisia. Kustannusvaikutusarvioiden tapaan myös jakaumavaikutuksia arvioitaessa on oletettu, että välillisten verojen muutokset siirtyvät täysimääräisinä kuluttajahintoihin ja että hintamuutokset eivät vaikuta kotitalouksien kulutuskäyttäytymiseen⁹. Välillisten verojen muutosten vaikutuksia kotitalouksien ostovoimaan arvioidaan vähentämällä kotitalouden käytettävissä olevista tuloista välillisten verojen muutos. Siten veronkorotus heikentää kotitalouden ostovoimaa¹⁰. Välillisten verojen muutosten vaikutusarviointi keskittyy vain ostovoiman muutokseen eikä esimerkiksi muita hyvinvointiin liittyviä ulottuvuuksia pyritä arvioimaan (esim. terveysvaikutukset).

Kustannuslaskelmat

Talousarvioesityksen sisältämien valmisteveroperusteiden muutosten kustannusvaikutukset perustuvat hallituksen esityksissä arvioituihin taloudellisiin vaikutuksiin.

Jakaumavaikutukset

Välillisten verojen muutosten vaikutuksia eri tulokymmenysten ja väestöryhmien ostovoimaan on arvioitu tuoreimman kulutustutkimuksen (aineistovuosi 2016) avulla. Kulutustutkimuksen tulo- ja kulutusmenotietoja ei ole SISU-mallista poiketen korotettu tarkasteluvuoden 2020 tasolle, jonka vuoksi kaikki välillisiä veroja koskevat kotitalouskohtaiset laskelmat ovat vuoden 2016 tasossa.

⁹ Kotitalouksien kokonaiskulutusta ei myöskään kiinnitetä perusuran tai aineiston perusvuoden tasoon eikä kotitalouksilla ole siten budjettirajoitetta, jos välillisiä veroja nostetaan. Toisin sanoen kotitalouksien oletetaan ostavan saman määrän tuotteita hyödykkeen veroasteesta riippumatta (esim. arvonlisäveropohja ei muutu).

¹⁰ Valtaosa välillisistä veroista on regressiivisiä, koska pienituloiset kuluttavat poikkileikkausnäkökulmasta tarkasteltuna suuremman osan tuloistaan kuin suurituloiset. Toisaalta regressiivisyyttä voidaan ajatella myös elinkaarinäkökulmasta, jolloin edellä mainitut tuloluokkien väliset erot tasoittuvat. Olennaista onkin millä aikajänteellä tuloja ja kulutusta tutkitaan. Jos oletettaisiin yksinkertaisesti, että myös kaikki säästetyt tulot kulutetaan myöhemmin, jolloin välilliset verot kohdistuisivat myös myöhempään kulutukseen, niin välillisten verojen regressiivinen ominaisuus pitkälti poistuisi. Yhden vuoden poikkileikkausaineistoa käytettäessä valinta liittyy siihen, huomioidaanko säästämisasteiden erot kotitalouksien välillä. Elinkaarinäkökulmasta tarkasteltuna välillisten verojen muutos tulisi poikkileikkausaineistossa suhteuttaa kulutusmenoihin eikä käytettävissä oleviin tuloihin (ks. esim. Vartia & Vartia 1979). Välillisten verojen muutokset heijastuvat myös kertaluonteisesti kertyneen varallisuuden reaalseen arvoon, jota ei myöskään oteta huomioon. Tässä muistiossa käytetty menetelmä välillisten verojen muutoksen suhteuttamisesta käytettävissä oleviin tuloihin on kuitenkin vallitseva laskentatapa myös hallituksen esityksiä arvioitaessa. Myös kaikki muistion muut laskelmat on tehty poikkileikkausnäkökulmasta, joka puoltaa kyseistä tarkastelutapaa.

Välillisen verotuksen jakaumavaikutusten arvioimiseen liittyy useita epävarmuustekijöitä aineistoon ja menetelmään liittyvistä rajoitteista johtuen¹¹. Välillistä verotusta koskeviin laskelmiin tuleekin suhtautua vain karkeina, suuntaa-antavina arvioina.

Indeksivaikutukset

Välillisten verojen muutokset vaikuttavat kuluttajahintoihin ja siten myös kansaneläkeindeksiin sidottuihin sosiaalietuuksiin sekä työeläkeindeksin kautta eläkkeisiin. Esimerkiksi arvonlisäverojen kiristäminen korottaa kuluttajahintojen nousun myötä etuuksia ja eläkkeitä, joka kompensoi osittain ostovoiman heikentymistä niitä saavilla kotitalouksilla. Todellisuudessa indeksit seuraavat kuluttajahintojen nousua viiveellä, mutta tässä laskelmassa oletetaan hyödykkeiden hintojen nousun siirtyvän välittömästi ja täysimääräisesti indeksisidonnaisten etuuksien tasoihin.

Välillisten verojen vaikutus kuluttajahintoihin on arvioitu arvonlisäverokantojen osalta Kulutustutkimuksen avulla hyödyntämällä hyödykkeiden budjettiosuuksia (keskimääräistä osuutta kulutuskorista) ja hyödykekohtaisia arvonlisäverokantoja (ks. [Riihelä 2010](#)). Staattisessa laskelmassa kuluttajahintojen muutos on yhtä suuri kuin kotitalouksien kulutuksen yhteenlasketun arvon muutos, jos oletetaan hyödykkeiden budjettiosuuksien vastaavan kuluttajahintaindeksin painoja. Valmisteverojen osalta käytetään myös tapauskohtaisesti avuksi yksittäisten hyödykkeiden aitoja painoja kuluttajahintaindeksissä. Talousarvioesityksen sisältämien välillisten verojen muutosten hintavaikutukset perustuvat kuitenkin suoraan hallituksen esityksissä arvioituihin vaikutuksiin.

Kuluttajahintojen muutoksen vaikutus sosiaalietuuksien tasoon, julkiseen talouteen ja tulojakaumaan on arvioitu SISU-mikrosimulointimallilla. Indeksivaikutukset on arvioitu erillisenä laskelmana eikä se siten huomioi yhteisvaikutuksia kansaneläkeindeksiin sidottuihin sosiaaliturvaetuuksiin (tai työeläkkeisiin) kohdistuvien reformien kanssa. Yhteisvaikutukset ovat kuitenkin vähäisiä kokonaisuuden kannalta.

Sokerivero

Reformissa esitetään toteutettavan sokerivero siten, että sen tuotto olisi vuosittain noin 250 miljoonaa euroa. Laskelmassa tämä on toteutettu palauttamalla aiemmin voimassa ollut makeisvero ja korottamalla sitä fiskaalisen tavoitteen mukaisesti. Makeisveron määrä reformissa on 2,1595 euroa kilolta. Näin ollen jakaumavaikutukset perustuvat oletukseen, jonka mukaan makeisten kulutus vastaisi sokeriveron piiriin tulevien hyödykkeiden kulutusta. Laskelmaa voidaanakin pitää vain suuntaa-antavana vaikutuksena.

Liikennepolttoaineiden veronkorotuksen peruminen

Bensan ja dieselin veronkorotuksen peruminen on laskemissa arvioitu vuositasolla. Kustannusvaikutus on HE 66/2019 mukainen -254 miljoonaa euroa, joka liikennepolttoaineiden veromuutokset aiheuttavat.

Kaikissa muistion taulukoissa ja kuvioissa kuluttajahintojen muutoksen vaikutus sosiaalietuuksien tasoon ja eläkkeisiin sisältyy välillisten verojen kokonaisuuteen. Välillisiin veroihin kohdistuvien muutosten indeksivaikutuksia ei huomioida 6. luvun esimerkkilaskelmissa.

¹¹ Esimerkiksi valtaosa valmisteverojen veropohjista on arvioitu hyödykkeiden keskihintojen avulla. Todennäköisesti keskihinnat kuitenkin oikeasti vaihtelevat esimerkiksi tuloluokittain. Lisäksi tiettyjen hyödykeryhmien kulutusluvut ovat merkittävästi aliestimoituneet Kulutustutkimuksessa (erityisesti alkoholi) verrattuna esim. Kansantalouden tilinpidon mukaisiin kulutusmenoihin. Myös Kulutustutkimuksen pieni otoskoko asettaa rajoitteita arvioiden tekemiselle.

2.3 Esimerkkilaskelmien oletukset

Luvun 6.1 esimerkkilaskelmat kuvaavat ansiotuloveroreformien vaikutusta verojen jälkeisiin nettotuloihin ja veroasteisiin tulolajeittain. Kyseisen luvun kuvioissa ja taulukoissa bruttotulotasot ovat kiinteitä (ansiotason muutosta ei huomioida) eikä sosiaaliturvaa ole huomioitu¹². Lukujen 6.2 ja 6.3 laskelmissa huomioidaan verojen lisäksi myös muut tulonsiirrot ja varhaiskasvatusmaksut. Laskelmat eivät ole ostovoimalaskelmia, vaan kuvaavat lakimuutosten vaikutuksia nimellisiin verojen jälkeisiin nettotuloihin ja käytettävissä oleviin tuloihin. Myöskään välillisiä veroja (ml. näiden indeksivaikutukset) ei huomioida esimerkkilaskelmissa.

Esimerkkilaskelmissa huomioidaan vain ns. automaattisesti tehtävät verovähennykset. Laskelmissa on käytetty vuoden 2019 keskimääräisiä kirkollis- ja kunnallisveroprosentteja. Palkansaajat ovat esimerkeissä alle 53-vuotiaita (vaikutus eläkevakuutusmaksun tasoon). Kaikki lapset ovat laskelmissa päivähoitoikäisiä. Lapset ovat kokoaikaisessa päivähoidossa, jos molemmat vanhemmat työskentelevät osa- tai kokoaikaisesti palkkatasosta riippumatta.

Luvun 6.3 kannustinlaskelmissa työttömän henkilön oletetaan saavan soviteltua työttömyyspäivärahaa. Laskelmassa ei oteta huomioon soviteltuun päivärahaan liittyviä työttömyysturvalain mukaisia rajoitteita, vaan oletetaan kaavamaisesti palkkatyön tulevan hyväksytyksi soviteltuun työttömyyspäivärahaan oikeuttavana työnä.

Laskelmassa oletetaan, että myös perustoimeentulotuessa hyväksyttävät vuokramenot ylittävät asumiskustannukset korvattaisiin toimeentulotuesta täysimääräisesti.

Opiskelija

20-vuotta täyttänyt yksin asuva korkeakouluopiskelija (aloittanut opinnot 1.8.2014 jälkeen, ei huollettavia lapsia) yleisen asumistuen kuntaryhmässä 3, vuokra 484 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien yksin asuvien opiskeljaruokakuntien painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 9/2019 (lähde: Kelasto). Opintolaina luetaan opiskelijan tuloksi toimeentulotuen tarveharkinnassa riippumatta siitä, onko opiskelija ottanut lainaa.

Työtön (työmarkkinatuki)

Työmarkkinatuella oleva yksin asuva henkilö yleisen asumistuen kuntaryhmässä 3, vuokra 514 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien yksin asuvien työttömien ruokakuntien painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 9/2019 (lähde: Kelasto).

Työtön (ansiosidonnainen)

Keskimääräistä ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa (1 331 €/kk vuonna 2018¹³, lähde: Kela) saava yksin asuva henkilö yleisen asumistuen kuntaryhmässä 3, vuokra 514 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien yksin asuvien työttömien ruokakuntien painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 9/2019 (lähde: Kelasto).

Työtön yksinhuoltaja (työmarkkinatuki)

Työmarkkinatuella oleva yksinhuoltaja (2 päivähoitoikäistä lasta) yleisen asumistuen kuntaryhmässä 3, vuokra 774 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työttömien yhden huoltajan lapsiperheiden

¹² Kansaneläkkeen täyteen määrään kohdistuvat muutokset (indeksi-/tasomuutokset) otetaan kuitenkin aina huomioon eläketulovähennyksissä (pl. välillisen verotuksen indeksivaikutukset).

¹³ Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan laskennassa käytetään vuoden 2018 keskimääräisen päivärahan tuottavaa vakuutuspalkkaa.

(ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 9/2019 (lähde: Kelasto).

Pienituloinen eläkeläinen

Täyttä takuueläkettä saava yksin asuva henkilö kuntaryhmässä 2, vuokra 543 €/kk. Vuokra vastaa eläkkeensaajan asumistukea saavien keskivuokraa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 8/2019 (lähde: Kelasto).

Keskimääräinen työeläke

Keskimääräinen omaan työuraan perustuva bruttoeläke 1 537 €/kk vuoden 2018 lopussa (lähde: ETK).

Mediaanipalkansaaja

Kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansioiden (brutto) mediaani 3 079 €/kk vuonna 2018 (lähde: Tilastokeskus, Palkkarakennetilasto).

Pienituloinen palkansaajaperhe

Palkka molemmilla puolisoilla puolet kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansioiden mediaanista. Kaksi päivähoitoikäistä lasta. Asuinpaikka yleisen asumistuen kuntaryhmässä 3, vuokra 925 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työssä olevien kahden huoltajan lapsiperheiden (ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 9/2019 (lähde: Kelasto).

Keskituloinen palkansaajaperhe

Puolisot mediaanipalkansaajia. Kaksi päivähoitoikäistä lasta. Asuinpaikka yleisen asumistuen kuntaryhmässä 3, vuokra 925 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työssä olevien kahden huoltajan lapsiperheiden (ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 9/2019 (lähde: Kelasto).

Suurituloinen palkansaajaperhe

Palkka molemmilla puolisoilla 2,5 kertaa mediaanipalkka. Kaksi päivähoitoikäistä lasta. Asuinpaikka yleisen asumistuen kuntaryhmässä 3, vuokra 925 €/kk. Vuokra vastaa yleistä asumistukea saavien työssä olevien kahden huoltajan lapsiperheiden (ruokakuntien) painotettua keskimääräistä asumismenoa vuokra-asunnoissa kuntaryhmän 3 mukaisissa kunnissa 9/2019 (lähde: Kelasto).

3. Staattiset kustannusvaikutukset

Kustannusvaikutusarviot kuvaavat KD:n reformien vaikutusta julkiseen talouteen suhteessa talousarvioesityksen mukaiseen tilanteeseen.

Taulukko 3.1 Välillisiin veroihin kohdistuvien muutosten vaikutus verotuloihin ja indeksisidonnaisiin etuuksiin, milj. €

1. Liikennepolttoaineiden verot	-254
2. Sokerivero	+250
2. Välillisten verojen indeksivaikutukset*	+18
1+2 Yhteensä	+14

* Ml. sosiaaliturvaetuuksien ja työeläkkeiden vaikutus.

Taulukko 3.2 Julkisen talouden rahoitusaseman muutos tuloveroreformien vaikutuksesta, milj. €

	Eläketulovä- hennys	Kotitalous- vähennys	Lapsivähen- nys
1. Verot ja veroluonteiset maksut yhteensä	-210	-80	-65
1.1 Valtion tuloverot	-60	-45	-15
1.1.1 Ansiotuloverot	-55	-35	-7
1.1.2 Pääomatuloverot	-1	-10	-6
1.2 Kunnallisverot	-135	-30	-45
1.3 Kirkollisverot	-8	-2	-2
1.4 YLE-vero	0	0	0
1.5 Sosiaalivakuutusmaksut	-10	-2	-2
2. Toimeentulotuki	-1	0	-5
1+2 Julkinen talous yhteensä	-219	-80	-60

Taulukko 3.3 Julkisen talouden rahoitusaseman muutos sosiaaliturvareformien vaikutuksesta, milj. €

	Vauvaraha	Opintoraha	Opintorahan huoltajakor.	Lapsilisä	Kotiuttamis- raha
1. Sosiaaliturvamenot	+45	+35	+5	+115	+9
2. Verot ja maksut yhteensä	0	+5	+1	0	0
3. Asumistukimenot	0	-3	0	0	0
4. Toimeentulotuki	0	-3	-1	-9	0
1-4 Julkinen talous yhteensä	-45	-34	-4	-105	-9

Taulukko 3.4 Reformien yhteisvaikutus julkisen talouden rahoitusasemaan, milj. €¹

1. Sosiaaliturvamenot	+209
1.1 Lapsilisämenot	+160
1.2 Kotiuttamisraha	+9
1.3 Opintorahamenot	+40
2. Verot ja veroluonteiset maksut yhteensä	-349
2.1 Valtion tuloverot	-120
2.1.1 Ansiotuloverot	-97
2.1.2 Pääomatuloverot	-17
2.2 Kunnallisverot	-210
2.3 Kirkollisverot	-12
2.4 YLE-vero	0
2.5 Sosiaalivakuutusmaksut	-14
2.6 Välilliset verot ²	-4
3. Toimeentulotuki	-19
1-4 Julkinen talous yhteensä	-539

¹ Pyörityksistä ja reformien yhteisvaikutuksista johtuen edeltävien taulukoiden osatekijät eivät välttämättä summaudu tämän taulukon lukuihin. Opintotuen nostosta aiheutuvaa muutosta asumistukimenoissa ei ole summattu, sillä KD:n esittämää opintotuen asumislisäreformia, jossa opiskelijat siirretään takaisin opintotuen asumisliisän piiriin, ei ole pystytty mallintamaan. Kun opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin, hallitus arvioi (HE 231/2016), että asumistukimenot kasvavat vuositasona reilulla 300 miljoonalla. Opintotuen asumisliisämenot vähensivät arvion mukaan noin 250 miljoonalla eurolla. Niin ikään mallintamatta jäänyt omaishoidontuen verovapaus ja sen vaikutus verotuloihin pystytään arvioimaan maksatustietojen (2018) perusteella. Reformi aiheuttaisi noin 70 miljoonan euron menetyksen verotuloissa, josta valtaosa kohdistuisi kunnallisveroihin.

² Ml. sosiaaliturvaetuksien ja työeläkkeiden vaikutus.

4. Staattiset tulonjakovaikutukset

Välillistä verotusta (ml. indeksivaikutukset) ei huomioida aineistojen rajoitteista johtuen voittajien ja häviäjien lukumääriä kuvaavassa laskelmassa eikä pienituloisuusindikaattoreissa. Varhaiskasvatusmaksuja ei huomioida pienituloisuusasteita laskettaessa, mutta ne huomioidaan Gini-kerrointa laskettaessa.

Taulukko 4.1 Reformien vaikutus Gini-kertoimeen¹⁴ ja pienituloisuuteen¹⁵

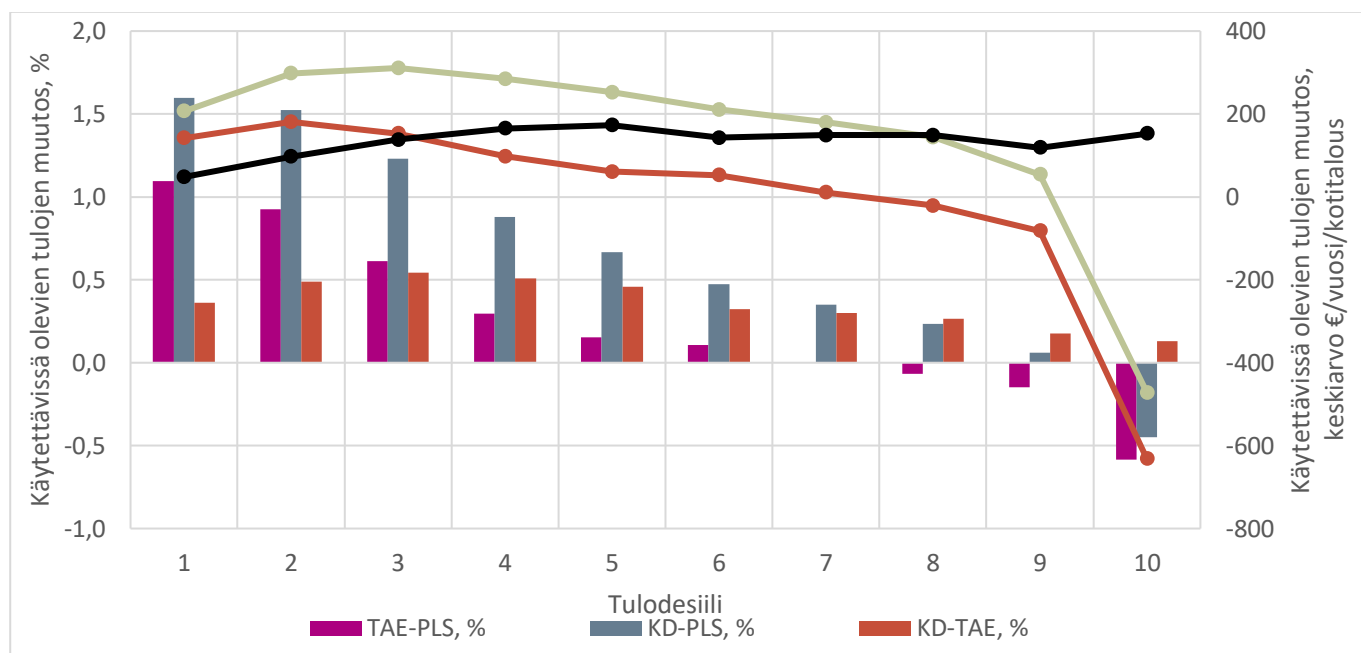
	PLS	TAE-PLS (muutos)	KD-PLS (muutos)	KD-TAE (muutos)
Tuloverotus ja sosiaaliturva				
Gini-kerroin, %	28,3	-0,3	-0,4	-0,1
Pienituloisuusaste (koko väestö), %	13,9	-0,4	-0,5	-0,1
Henkilöiden lukumäärä	767 843	-20 298	-26 124	-5 826
Lasten pienituloisuusaste, %	12,0	-0,3	-0,6	-0,4
Henkilöiden lukumäärä	125 224	-2 598	-6 400	-3 802
Yli 65-v. pienituloisuusaste, %	14,6	-0,9	-1,1	-0,1
Henkilöiden lukumäärä	183 032	-11 710	-13 377	-1 667
Työllisten pienituloisuusaste, %	4,7	0,0	-1,4	-1,4
Henkilöiden lukumäärä	107 389	-1 017	-33 610	-32 593
Ei-työllisten pienituloisuusaste, %	36,9	-0,5	1,9	2,4
Henkilöiden lukumäärä	352 197	-4 971	27 265	32 236
Miesten pienituloisuusaste, %	13,7	-0,3	-0,4	-0,1
Henkilöiden lukumäärä	374 559	-8 130	-10 252	-2 122
Naisten pienituloisuusaste, %	14,0	-0,4	-0,6	-0,1
Henkilöiden lukumäärä	393 284	-12 168	-15 872	-3 704
Välilliset verot¹				
Gini-kerroin, %	-	0,0	0,1	0,0

¹ ml. välillisten verojen indeksivaikutukset

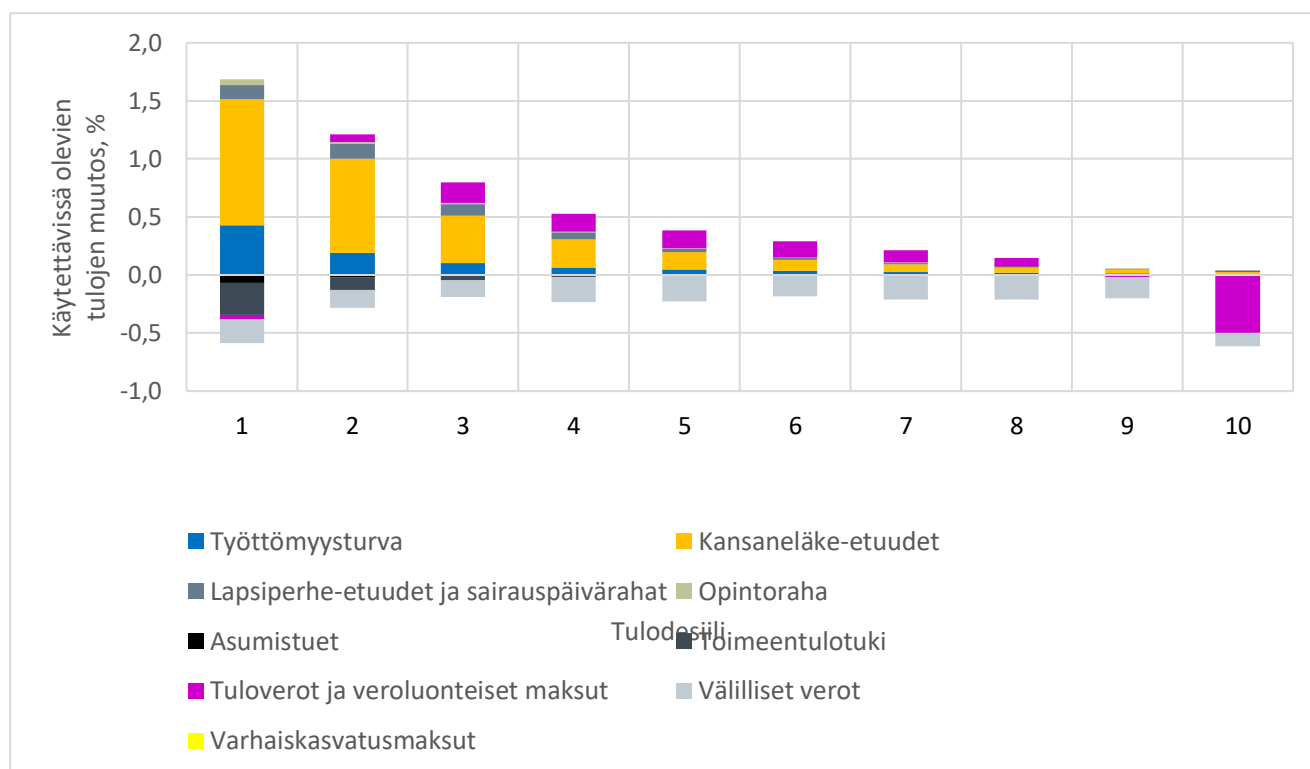
¹⁴ Gini-kerroin on tunnetuin suhteellisia tuloeroja kuvaava tunnusluku. Gini-kerroin saa prosenttimuodossa arvon 100, jos suurituloisin tulonsaaja saa kaikki tulot. Vastaavasti jos kaikkien tulot ovat yhtä suuret, Gini-kerroin saa arvon 0. Mitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet, sitä suurempi on Gini-kertoimen arvo. Gini-kerroin ei muutu, jos kaikkien tulonsaajien tulot muuttuvat suhteellisesti (prosentteissa) yhtä paljon.

¹⁵ Pienituloisuusaste (tai köyhyysriski) kuvaa pienituloisuusrajan alapuolelle jäävän väestön osuutta koko väestöstä. Kotitalous ja siihen kuuluvat jäsenet on määritelty pienituloisiksi, mikäli kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketut käytettävissä olevat tulot ovat pienemmät kuin 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta. Lasten pienituloisuusaste kuvaa pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden osuutta kaikista alle 18-vuotiaista. Koko väestön mediaanitulosta laskettu suhteellinen pienituloisuusraja on pysyvän lainsäädännön mukaisessa simuloinnissa 15 758 euroa/kulutusyksikkö. Pienituloisuusaste riippuu sekä pienituloisten tulojen muutoksesta että koko väestön mediaanitulon muutoksesta.

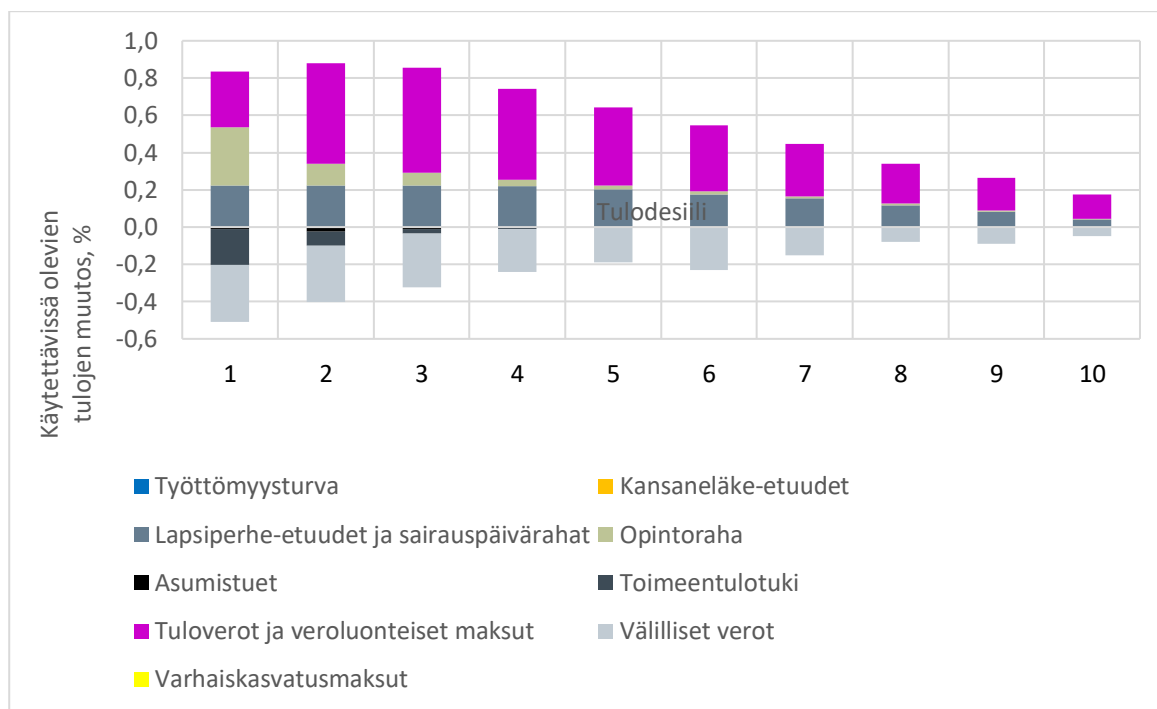
Kuvio 4.2 Reformien yhteisvaikutus eri tulokymmenysten¹⁶ käytettävissä oleviin tuloihin, % ja keskimäärin €/vuosi/kotitalous

Kuvio 4.3A Reformien (TAE-PLS) eritelty vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksittäin, %

¹⁶ Tulokymmenysten alarajat on raportoitu liitteessä 2.

Kuvio 4.3C Reformien (KD-TAE) eritelty vaikutus käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksittäin, %

Kuvioita 4.3A-C tulkitaan siten, että jos pylväs on vaaka-akselin yläpuolella, sillä on käytettävissä olevia tuloja kasvattava vaikutus ja päin vastoin. Laskemalla pylväät yhteen saataisiin niistä muodostettua kuvio 4.2. Pylväitä ei voi tulkita yksiselitteisesti tietyn reformin vaikutuksiksi, koska tulonsiirtojärjestelmään tehtävillä lainsäädäntömuutoksilla on lukuisia yhteisvaikutuksia. Esimerkiksi maksetut verot voivat muuttua joko veroperusteiden muutoksista tai veronalaisten tulojen pienentymisestä johtuen.

Taulukko 4.4 Reformien yhteisvaikutuksen (pl. välilliset verot) voittajat ja häviäjät tulokymmenyksittäin, kotitalouksien lukumäärä¹⁷

		TAE-PLS		KD-PLS		KD-TAE	
		Kotitalouksia	Osuus, %	Kotitalouksia	Osuus, %	Kotitalouksia	Osuus, %
1. desiili	Voittajat	285 082	68	292 865	70	162 944	39
	Häviäjät	17 980	4	13 398	3	1 178	0
	Ei muutosta	114 328	27	111 126	27	253 268	61
	Yhteensä	417 389	100	417 389	100	417 389	100
2. desiili	Voittajat	316 217	89	324 962	92	252 387	71
	Häviäjät	13 259	4	5 171	1	275	0
	Ei muutosta	25 495	7	24 838	7	102 309	29
	Yhteensä	354 971	100	354 971	100	354 971	100
3. desiili	Voittajat	280 989	92	295 158	96	241 554	79
	Häviäjät	15 276	5	1 385	0	135	0
	Ei muutosta	9 969	3	9 691	3	64 544	21

¹⁷ Kotitalous kuuluu voittajiin, jos sen käytettävissä olevien tulojen muutos on > 0 ja päinvastoin.

	Yhteensä	306 234	100	306 234	100	306 234	100
4. desiili	Voittajat	225 885	83	265 296	98	204 745	76
	Häviäjät	40 336	15	977	0	.	0
	Ei muutosta	4 752	2	4 701	2	66 196	24
	Yhteensä	270 973	100	270 973	100	270 973	100
5. desiili	Voittajat	229 315	88	256 810	99	184 667	71
	Häviäjät	28 428	11	964	0	.	.
	Ei muutosta	2 577	1	2 546	1	75 653	29
	Yhteensä	260 320	100	260 320	100	260 320	100
6. desiili	Voittajat	221 243	87	250 185	99	174 417	69
	Häviäjät	30 447	12	1 522	1	.	.
	Ei muutosta	1 241	0	1 224	0	78 514	31
	Yhteensä	252 931	100	252 931	100	252 931	100
7. desiili	Voittajat	208 153	84	242 879	98	161 234	65
	Häviäjät	38 367	16	3 646	1	.	.
	Ei muutosta	541	0	536	0	85 814	.
	Yhteensä	247 062	100	247 062	100	247 062	100
8. desiili	Voittajat	193 736	79	234 669	96	143 978	59
	Häviäjät	50 131	21	9 224	4	.	.
	Ei muutosta	306	0	280	0	100 194	41
	Yhteensä	244 172	100	244 172	100	244 172	100
9. desiili	Voittajat	159 395	65	211 253	86	135 371	55
	Häviäjät	85 712	35	33 854	14	.	.
	Ei muutosta	356	0	355	0	110 085	45
	Yhteensä	245 462	100	245 462	100	245 462	100
10. desiili	Voittajat	84 538	34	126 955	52	147 879	60
	Häviäjät	161 194	65	118 740	48	.	.
	Ei muutosta	664	0	701	0	98 518	40
	Yhteensä	246 397	100	246 397	100	246 397	100
Yhteensä	Voittajat	2 204 553	77	2 501 033	88	1 809 176	64
	Häviäjät	481 130	17	188 881	.	1 641	0
	Ei muutosta	160 229	6	155 997	.	1 035 095	36
	Yhteensä	2 845 912	100	2 845 912	100	2 845 912	100

5. Staattiset vaikutukset eri väestöryhmiin

Välillistä verotusta (ml. indeksivaikutukset) ei huomioida aineistojen rajoitteista johtuen sukupuolivaikutuksissa eikä maakunnittaisessa tarkastelussa.

Vaikutukset sukupuolittain

Taulukko 5.1 Reformien yhteisvaikutus (pl. välilliset verot) henkilöiden käytettävissä oleviin tuloihin tulokymmenyksen ja sukupuolen mukaan, %

		TAE-PLS	KD-PLS	KD-TAE
1. desiili	Miehet	1,1	1,7	0,6
	Naiset	1,5	2,2	0,8
	Yhteensä	1,3	2,0	0,7
2. desiili	Miehet	1,0	1,7	0,7
	Naiset	1,2	2,0	0,8
	Yhteensä	1,1	1,9	0,8
3. desiili	Miehet	0,6	1,4	0,8
	Naiset	0,8	1,7	0,9
	Yhteensä	0,8	1,6	0,8
4. desiili	Miehet	0,4	1,1	0,7
	Naiset	0,6	1,4	0,8
	Yhteensä	0,5	1,3	0,7
5. desiili	Miehet	0,3	0,9	0,6
	Naiset	0,5	1,1	0,7
	Yhteensä	0,4	1,0	0,6
6. desiili	Miehet	0,2	0,7	0,5
	Naiset	0,4	1,0	0,6
	Yhteensä	0,3	0,8	0,6
7. desiili	Miehet	0,1	0,6	0,4
	Naiset	0,3	0,8	0,5
	Yhteensä	0,2	0,7	0,5
8. desiili	Miehet	0,1	0,4	0,3
	Naiset	0,2	0,6	0,4
	Yhteensä	0,1	0,5	0,3
9. desiili	Miehet	0,0	0,2	0,2
	Naiset	0,1	0,4	0,3
	Yhteensä	0,0	0,3	0,3
10. desiili	Miehet	-0,6	-0,4	0,1
	Naiset	-0,3	0,0	0,2
	Yhteensä	-0,5	-0,3	0,2
Yhteensä	Miehet	0,0	0,4	0,4
	Naiset	0,4	0,9	0,5
	Yhteensä	0,2	0,7	0,5

Vaikutukset sosioekonomisen aseman mukaan

Taulukko 5.2 Reformien yhteisvaikutus kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden viitehenkilön¹⁸ sosioekonomisen aseman mukaan, % ja keskimäärin €/vuosi/kotitalous

Sosioekonominen asema	TAE-PLS		KD-PLS		KD-TAE	
	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo
1. Yrittäjät ja maatalousyrittäjät	-0,2	-125	0,0	43	0,2	143
2. Palkansaajat	-0,2	-94	0,1	62	0,3	137
3. Opiskelijat	0,3	41	0,8	129	0,4	74
4. Eläkeläiset	0,6	184	1,1	344	0,5	147
5. Pitkäaikaistyöttömät*	0,3	78	0,6	153	0,2	50
6. Muut	-0,1	-36	0,1	12	0,0	1
1-6 Yhteensä	0,0	15	0,4	161	0,3	128

*Pitkäaikaistyöttömäksi luetaan Tilastokeskuksen sosioekonomisen luokituksen mukaisesti henkilöt, jotka ovat olleet vuoden aikana vähintään 6 kk työttöminä.

Vaikutukset elinvaiheen mukaan

Taulukko 5.3 Reformien yhteisvaikutus kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden elinvaiheen¹⁹ mukaan, % ja €/vuosi/kotitalous

Elinvaihe	TAE-PLS		KD-PLS		KD-TAE	
	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo
1. Yhden hengen taloudet	0,2	54	0,4	106	0,1	37
2. Lapsettomat parit	0,0	40	0,4	207	0,3	149
3. Parit, joilla lapsia	-0,3	-212	0,2	174	0,5	366
4. Yksinhuoltajataloudet	0,6	188	1,2	401	0,5	185
5. Muut taloudet	0,2	46	0,4	126	0,2	64
3-4 Kotitaloudet, joissa lapsia	-0,2	-132	0,3	219	0,5	330
1-5 Yhteensä	0,0	15	0,4	161	0,3	128

¹⁸ Kotitalouden (asuntokunnan) viitehenkilöksi on mikrosimuloinnin rekisteriaineistossa katsottu se henkilö, jonka nettotulot ovat vuoden aikana olleet suurimmat. Tulojen jälkeen on priorisoitu henkilöitä iän mukaan niin, että vanhempi henkilö on viitehenkilö. Myös kulutustutkimuksessa viitehenkilö määritellään pääasiassa tulojen perusteella.

¹⁹ Kotitalouden elinvaihetta kuvaava luokitus muodostetaan kotitalouden koon, viitehenkilön iän ja kotitalouteen kuuluvien lasten iän perusteella. Välillistä verotusta koskien luokitus eroaa hieman täysi-ikäisten lasten osalta Kulutustutkimuksessa (kotitaloudet, joissa on vanhempien lisäksi vain täysi-ikäisiä lapsia, luetaan lapsiperheisiin).

Vaikutukset iän mukaan

Taulukko 5.4 Reformien yhteisvaikutus kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden viitehenkilön iän mukaan, % ja keskimäärin €/vuosi/kotitalous

	TAE-PLS		KD-PLS		KD-TAE	
Ikä	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo	%	Keskiarvo
-24	0,2	38	0,6	108	0,3	56
25-34	0,0	17	0,4	158	0,3	123
35-44	-0,2	-93	0,2	102	0,3	175
45-54	-0,2	-119	0,0	6	0,2	102
55-64	-0,1	-31	0,1	74	0,2	86
65-74	0,3	122	0,8	312	0,5	174
75-	0,8	213	1,3	361	0,5	143
Yhteensä	0,0	15	0,4	161	0,3	128

Vaikutukset maakunnittain

Taulukko 5.5 Reformien yhteisvaikutus (pl. välilliset verot) kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin kotitalouden asuinmaakunnan mukaan²⁰, %

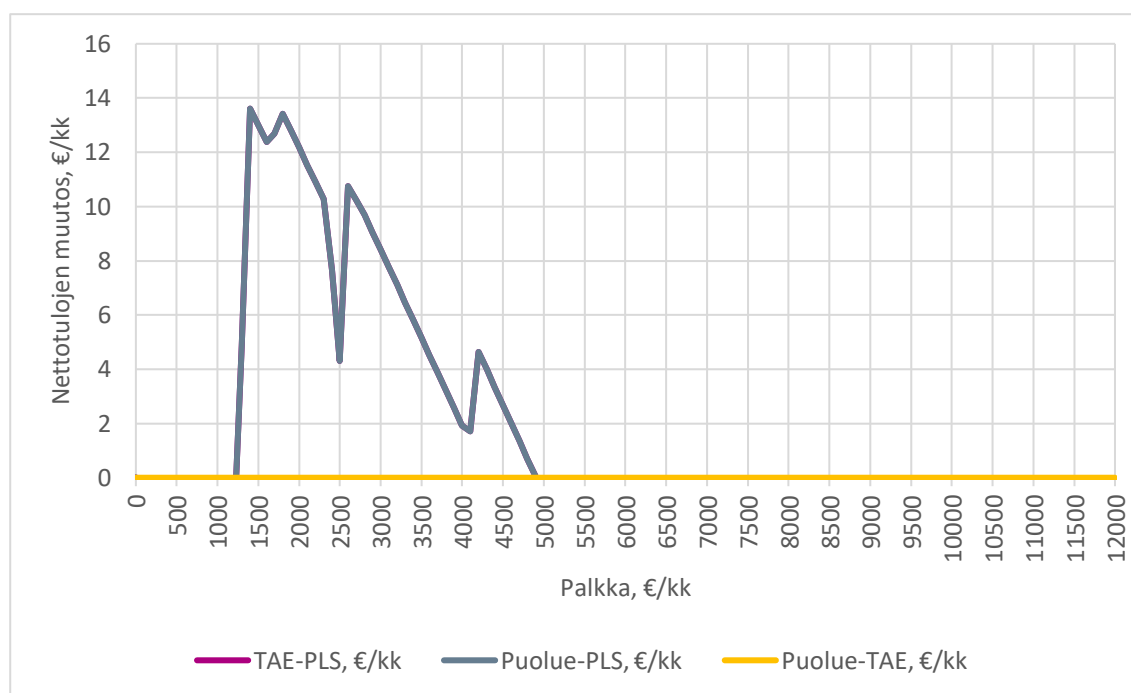
Maakunta	TAE-PLS	KD-PLS	KD-TAE
Uusimaa ja Ahvenanmaa	0,0	0,3	0,4
Varsinais-Suomi	0,2	0,7	0,5
Satakunta	0,3	0,9	0,5
Kanta-Häme	0,3	0,8	0,5
Pirkanmaa	0,2	0,7	0,5
Päijät-Häme	0,3	0,8	0,5
Kymenlaakso	0,3	0,9	0,5
Etelä-Karjala	0,3	0,8	0,5
Etelä-Savo	0,4	1,0	0,5
Pohjois-Savo	0,4	0,9	0,5
Pohjois-Karjala	0,4	0,9	0,5
Keski-Suomi	0,3	0,8	0,5
Etelä-Pohjanmaa	0,4	1,0	0,5
Pohjanmaa	0,3	0,8	0,5
Keski-Pohjanmaa	0,4	1,0	0,6
Pohjois-Pohjanmaa	0,3	0,8	0,5
Kainuu	0,5	1,0	0,5
Lappi	0,4	0,9	0,5
Yhteensä	0,2	0,7	0,5

²⁰ Kotitalouden asuinmaakunta vuoden 2017 lopussa ja maakuntaluokitus vuoden 2018 mukainen.

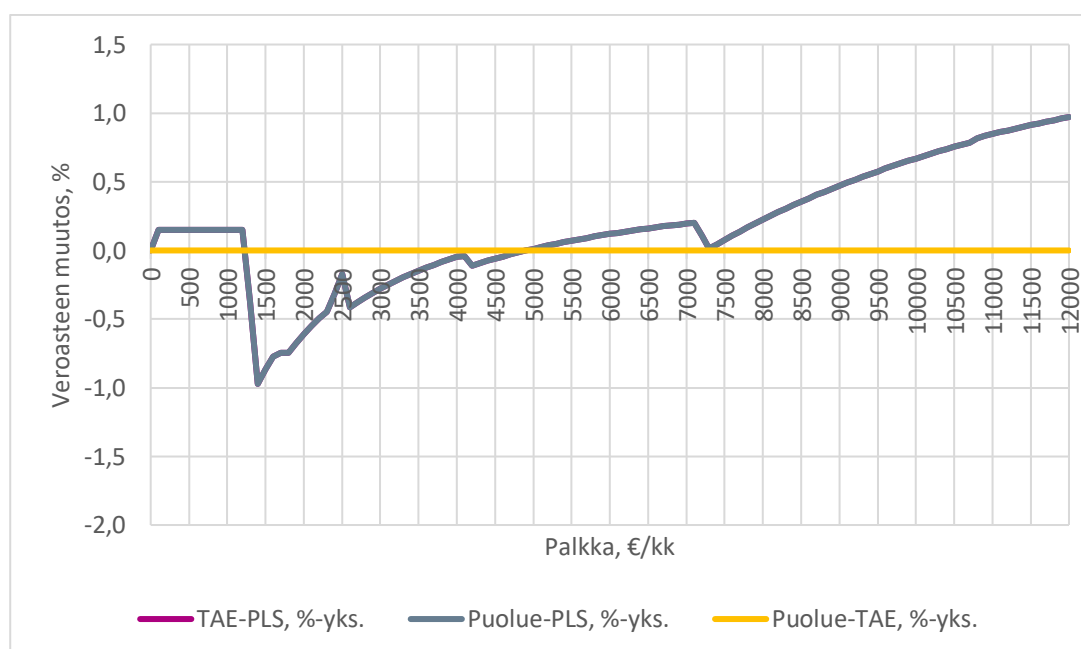
6. Esimerkkilaskelmia

6.1 Esimerkkilaskelmia tuloverotukseen tehtävien muutosten vaikutuksesta, puolue=KD

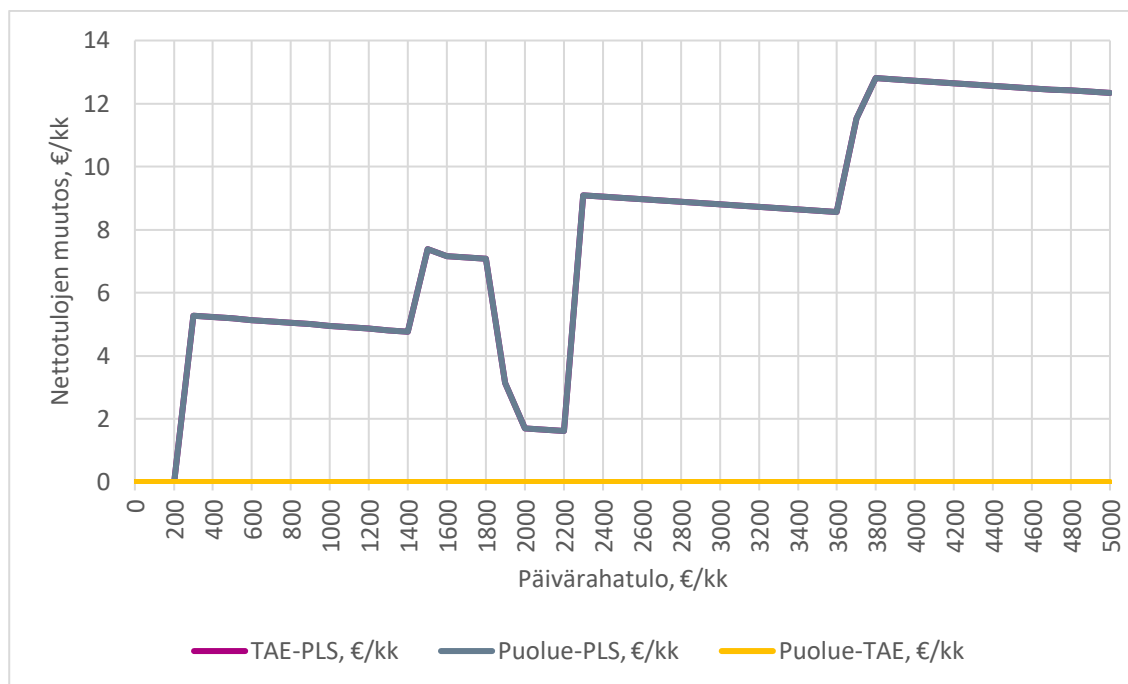
Kuvio 6.1.1A Reformien vaikutus verojen jälkeisiin nettotuloihin (€/kk) eri tulotasoilla, palkkatulo

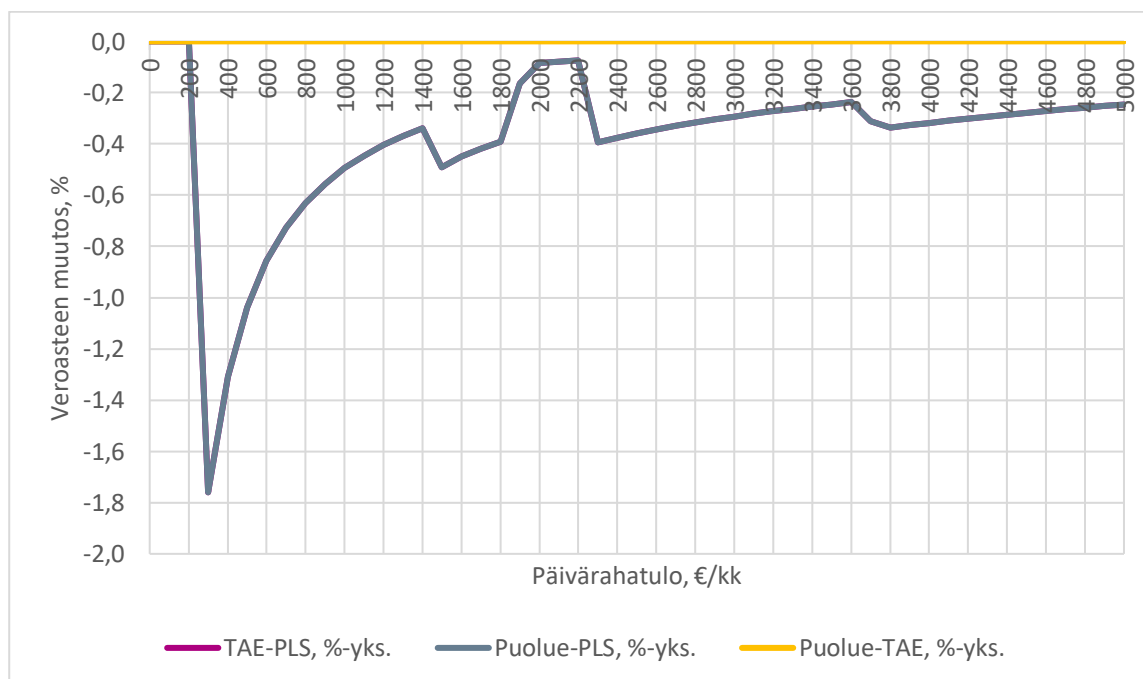
Kuvio 6.1.1B Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, palkkatulo

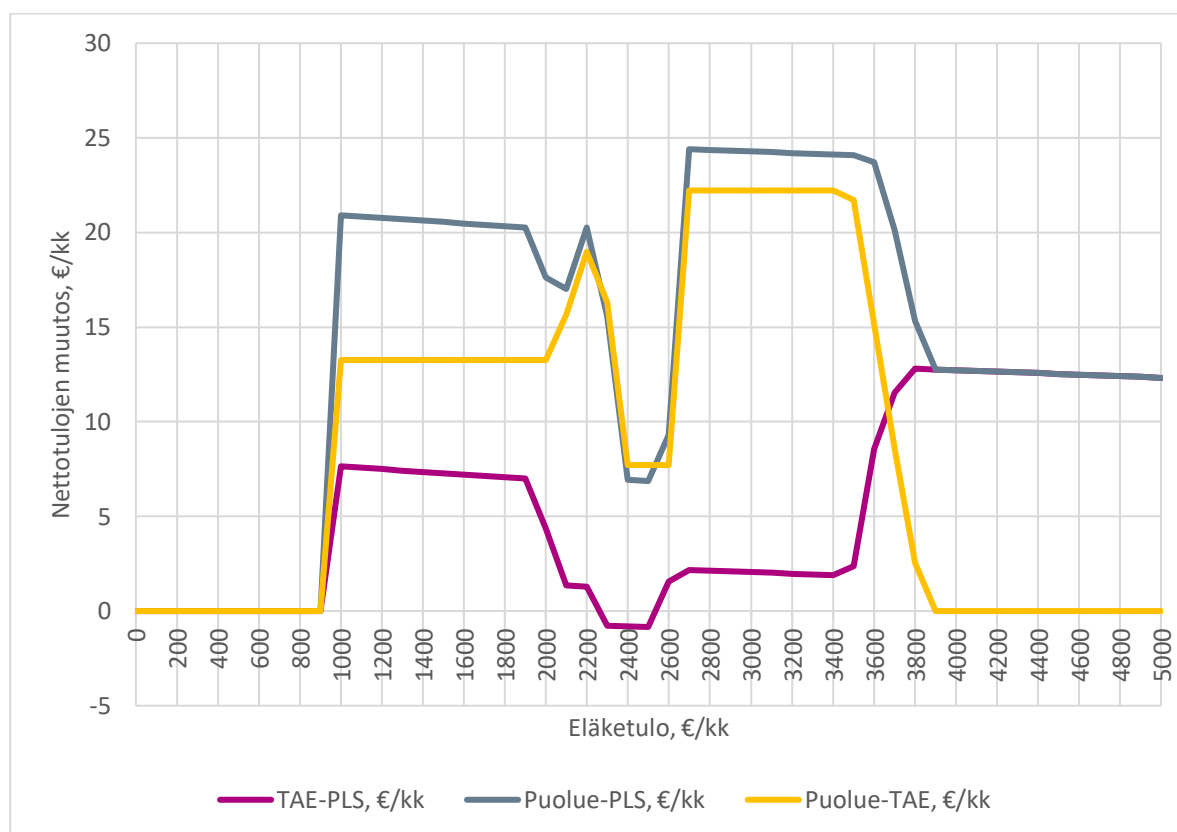
Kuvio 6.1.2A Reformien vaikutus verojen jälkeisiin nettotuloihin (€/kk) eri tulotasoilla, päivärahatulo

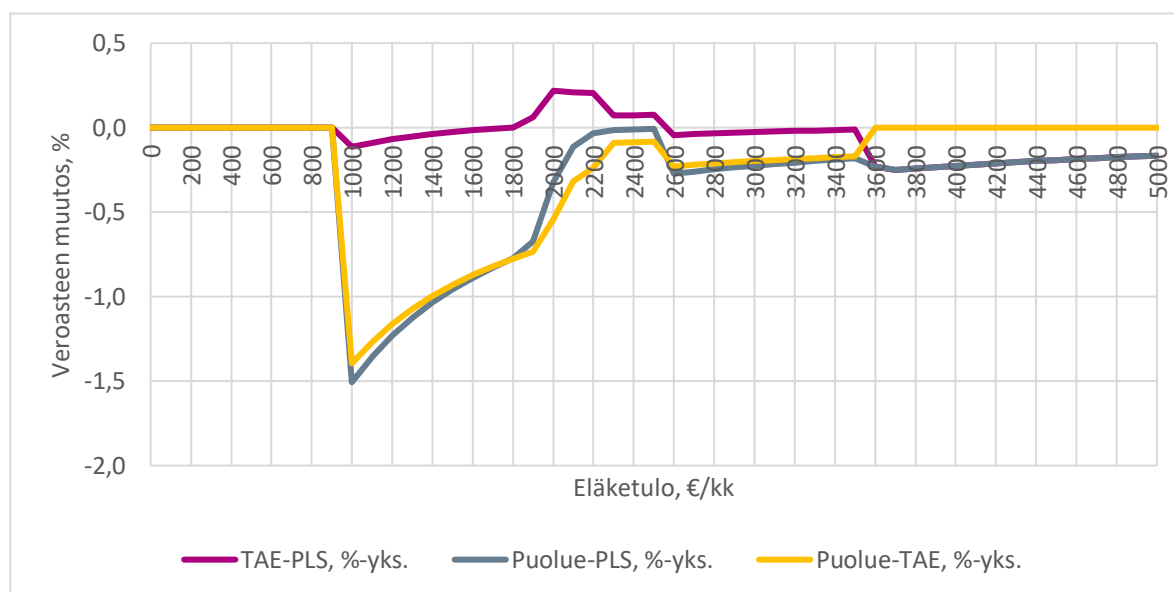
Kuvio 6.1.2B Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, päivärahatulo

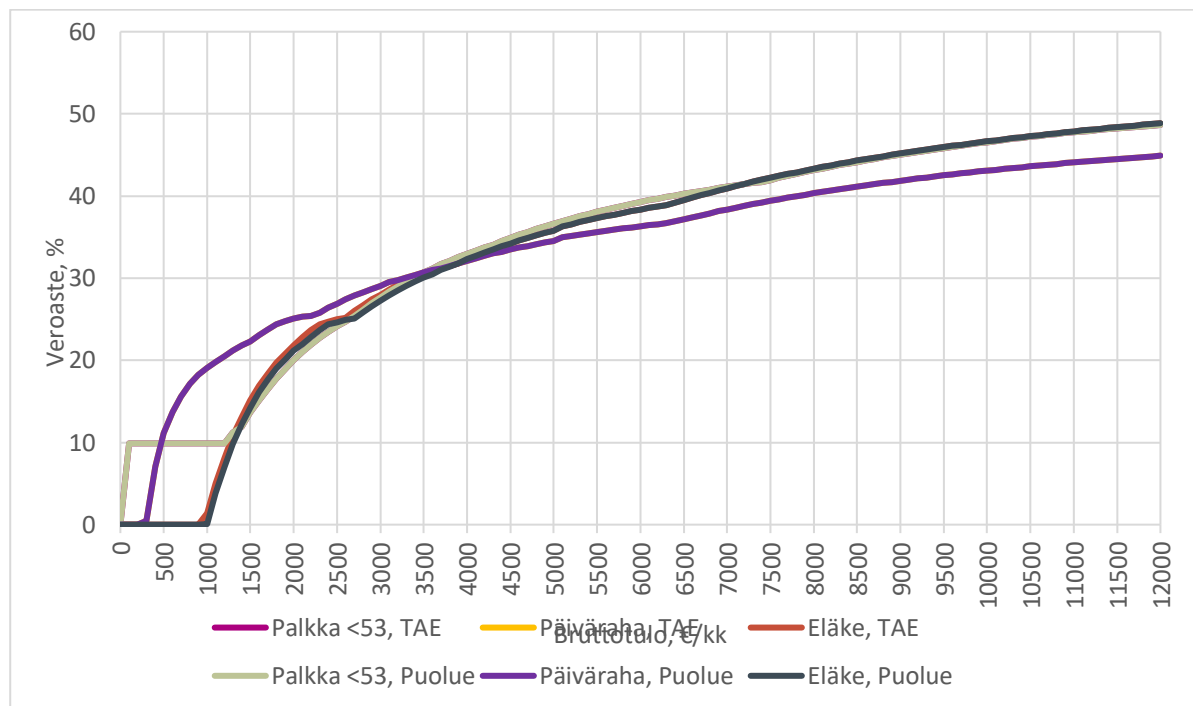

Kuvio 6.1.3A Reformien vaikutus verojen jälkeisiin nettotuloihin (€/kk) eri tulotasoilla, eläketulo

Kuvio 6.1.3B Reformien vaikutus veroasteeseen (%-yks.) eri tulotasoilla, eläketulo

Kuvio 6.1.4 Palkka-, eläke- ja etuustulon veroaste eri tulotasoilla, %**Taulukko 6.1.5** Esimerkkejä nettoansioista eri bruttotulotasoilla, €/kk

Bruttotulo	PLS	TAE	KD
Palkka 1 000 €/kk	918	916	916
Palkka 2 000 €/kk	1 607	1 620	1 620
Mediaanipalkka, 3 079 €/kk	2 219	2 235	2 235
Palkka 4 000 €/kk	2 716	2 718	2 718
Palkka 6 000 €/kk	3 703	3 696	3 696
Palkka 8 000 €/kk	4 623	4 605	4 605
Palkka 10 000 €/kk	5 482	5 415	5 415
Keskimääräinen työeläke, 1 537 €/kk	1 267	1 267	1 307

6.2 Esimerkkilaskelmia vaikutuksista käytettävissä oleviin tuloihin

Taulukko 6.2.1 Esimerkkilaskelma opiskelijan tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Opintoraha	250	252	275
Verot	0	0	0
Yleinen asumistuki/opintotuen as.lisä ¹	320	320	201
Opintolaina	650	650	650
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot (pl. opintolaina)	570	572	476
Käytettävissä olevat tulot (ml. opintolaina)	1 220	1 222	1 126

¹ KD:n reformissa ehdotetun opintotuen asumislisän määrä on otettu vuonna 2016 voimassa olleesta lainsäädännöstä, jossa asumislisän enimmäismäärä saatiin vuokraton funktiona. Vuokratatto oli 252 e/kk, josta asumislisä kattoi 80%. Vuodesta 2016 vuoteen 2020 KEL-indeksi on noussut kahdella pisteellä, joten asumislisän osalta vuoden 2020 parametrit olisivat käytännössä vuoden 2016 tasossa.

Taulukko 6.2.2 Esimerkkilaskelma työmarkkinatukea saavan työttömän tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Työttömyyspäiväraha	703	724	724
Verot	115	116	116
Yleinen asumistuki	320	320	320
Toimeentulotuki	108	88	88
Käytettävissä olevat tulot	1 017	1 016	1 016

Taulukko 6.2.3 Esimerkkilaskelma keskimääräistä ansiosidonnaista päivärahaa saavan työttömän tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Työttömyyspäiväraha	1 336	1 349	1 349
Verot	291	290	290
Yleinen asumistuki	107	103	103
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot	1 152	1 162	1 162

Taulukko 6.2.4 Esimerkkilaskelma työmarkkinatukea saavan työttömän yksinhuoltajan tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Työttömyyspäiväraha	870	890	890
Verot	160	161	144
Yleinen asumistuki	594	594	594
Elatustuki	321	335	335
Lapsilisä	306	326	346
Toimeentulotuki	4	0	0
Käytettävissä olevat tulot	1 934	1 985	2 045

Taulukko 6.2.5 Esimerkkilaskelma pienituloisen eläkeläisen tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Eläkkeet	792	835	835
Verot	0	0	0
Eläkkeensaajan asumistuki	397	397	397
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot	1 189	1 232	1 232

Taulukko 6.2.6 Esimerkkilaskelma pienituloisen palkansaajaperheen tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Palkkatulot	3 079	3 079	3 087
Verot	430	405	388
Yleinen asumistuki	290	290	290
Lapsilisä	200	200	220
Varhaiskasvatusmaksut	0	0	0
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot (pl. varhaiskasvatusmaksut)	3 138	3 164	3 209
Käytettävissä olevat tulot (ml. varhaiskasvatusmaksut)	3 138	3 164	3 209

Taulukko 6.2.7 Esimerkkilaskelma keskituloisen palkansaajaperheen tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Palkkatulot	6 174	6 174	6 174
Verot	1 735	1 704	1 666
Yleinen asumistuki	0	0	0
Lapsilisä	200	200	220
Varhaiskasvatusmaksut	434	434	434
Toimeentulotuki	0	0	
Käytettävissä olevat tulot (pl. varhaiskasvatusmaksut)	4 638	4 670	4 728
Käytettävissä olevat tulot (ml. varhaiskasvatusmaksut)	4 205	4 236	4 294

Taulukko 6.2.8 Esimerkkilaskelma suurituloisen palkansaajaperheen tulonmuodostuksesta, €/kk

	PLS	TAE	KD
Palkkatulot	15 395	15 395	15 435
Verot	6 404	6 426	6 405
Yleinen asumistuki	0	0	0
Lapsilisä	200	200	200
Varhaiskasvatusmaksut	432	432	434
Toimeentulotuki	0	0	0
Käytettävissä olevat tulot (pl. varhaiskasvatusmaksut)	9 191	9 168	9 229
Käytettävissä olevat tulot (ml. varhaiskasvatusmaksut)	8 759	8 736	8 796

6.3. Esimerkkilaskelmia työnteon kannustimista

Työnteon taloudellisia kannustimia mitataan tyypillisesti marginaaliveroasteiden ja työllistymisveroasteiden avulla. Efektiivinen marginaaliveroaste liittyy työnteon lisäämisen kannustimiin (ns. intensiivinen marginaali) ja se kertoo, kuinka suuri osa palkan kasvusta menee veroihin ja pienentyneisiin sosiaalietuuksiin. Tulonlisäyksenä on esimerkkilaskelmissa käytetty 100 €/kk efektiivistä marginaaliveroastetta laskettaessa. Työllistymisveroaste puolestaan liittyy nimensä mukaisesti työllistymisen kannustimiin (ns. ekstensiivinen marginaali) ja se kertoo, kuinka suuri osa palkasta menee veroihin ja pienentyneisiin sosiaalietuuksiin työttömän siirtyessä töihin.

$$\text{Marginaaliveroaste, \%} = \frac{\text{Verojen ja veroluonteisten maksujen muutos}}{\text{Bruttopalkan lisäys}} \times 100$$

$$\text{Efektiivinen marginaaliveroaste, \%} = \left(1 - \frac{\text{Käytettävissä olevien tulojen muutos}}{\text{Bruttopalkan lisäys}} \right) \times 100$$

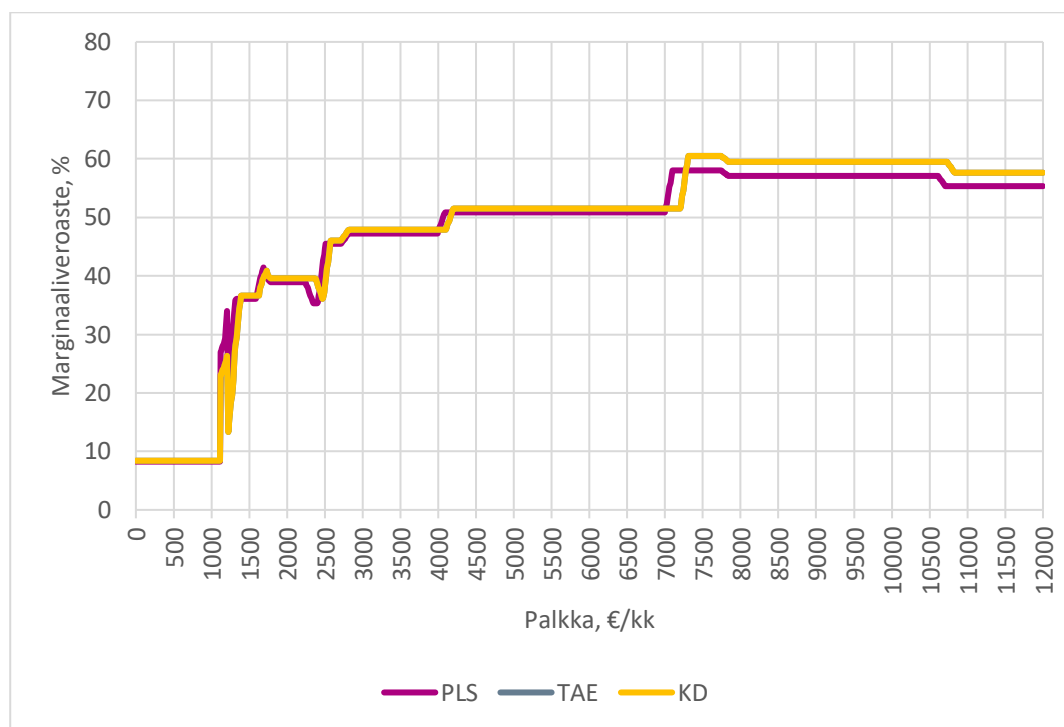
$$\text{Työllistymisveroaste, \%} = \left(1 - \frac{\text{Käytettävissä olevien tulojen muutos}}{\text{Bruttopalkka}} \right) \times 100$$

Mitä suuremman arvon mittarit saavat, sitä heikommat ovat työnteon kannustimet. Kannustinloukut liittyvät tilanteisiin, joissa henkilön käytettävissä olevat tulot kasvavat vain hyvin vähän tai eivät ollenkaan työllistymisen tai työnteon lisäämisen myötä. Kannustinloukuille ei ole määritelty virallisia rajoja, mutta työttömyysloukuksi on

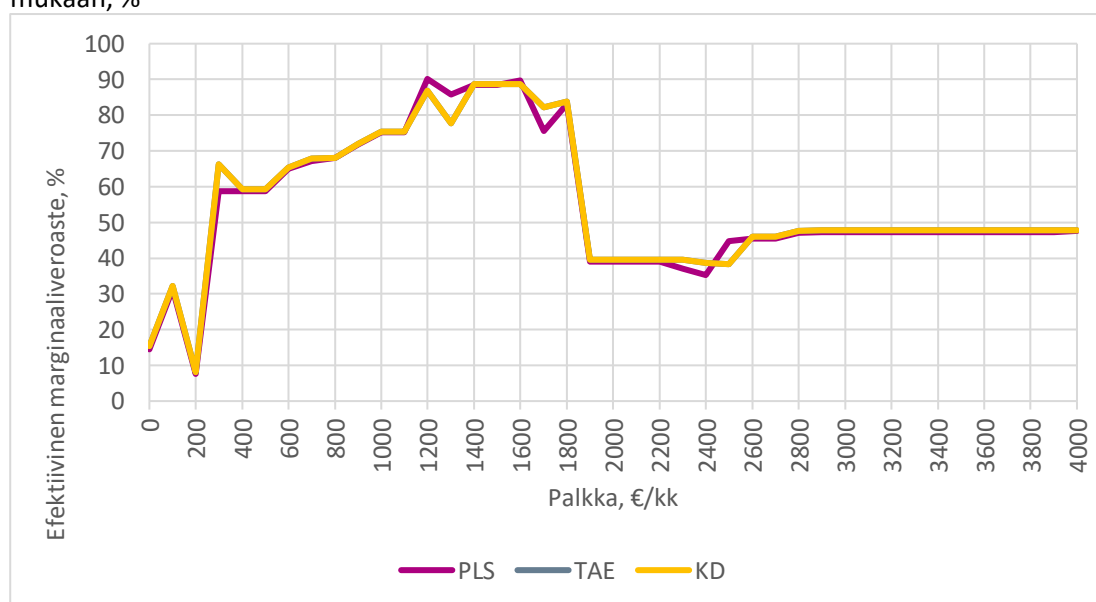
tutkimuksissa tyypillisesti määritelty tilanne, jossa henkilön työllistymisveroaste on yli 80 % ja tuloloukuksi tilanne, jossa efektiivinen marginaaliveroaste on yli 70 tai 80 %.

Kuvioita tulkittaessa on huomioitava, että kannustinvaikutuksia kuvaavat esimerkkilaskelmat ovat herkkiä taustaoletuksille, jotka liittyvät muun muassa asumiskustannuksiin ja perherakenteeseen.

Kuvio 6.3.1 Marginaaliveroaste eri palkkatasoilla, %-yks.

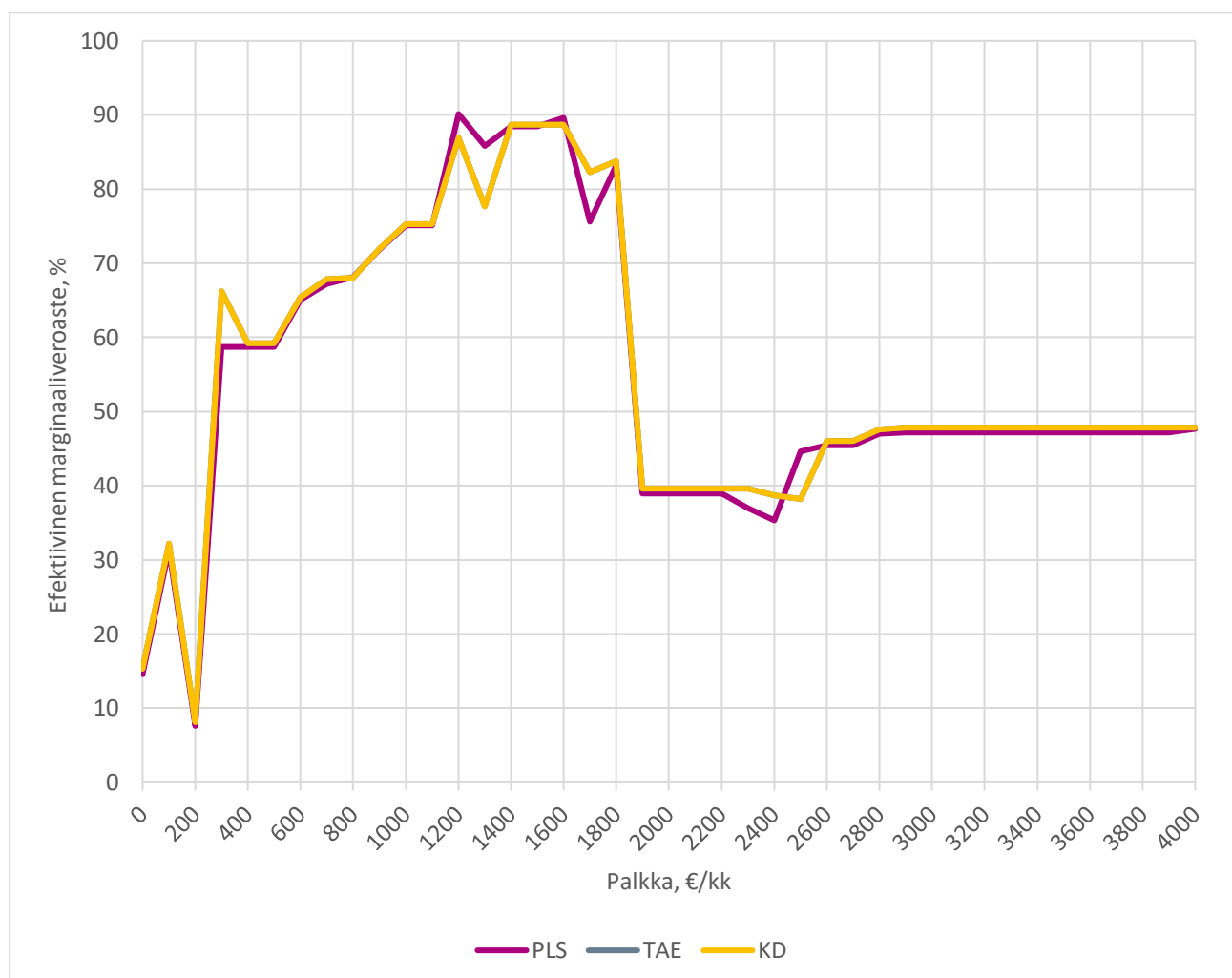

Kuvio 6.3.2A Työmarkkinatukea saavan työttömän efektiivinen marginaaliveroaste (sovitellun) palkkatulon mukaan, %

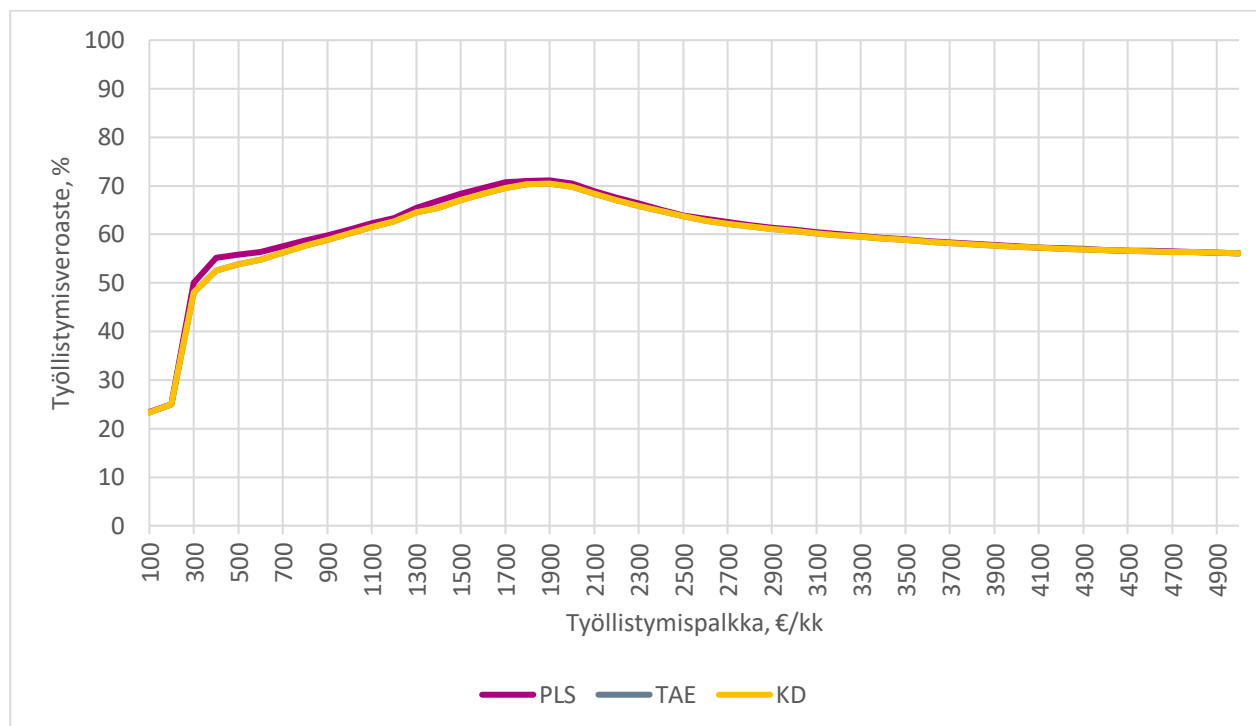

Kuvio 6.3.2B Työmarkkinatukea saavan työttömän efektiivinen marginaaliveroaste (sovitellun) palkkatulon mukaan, %

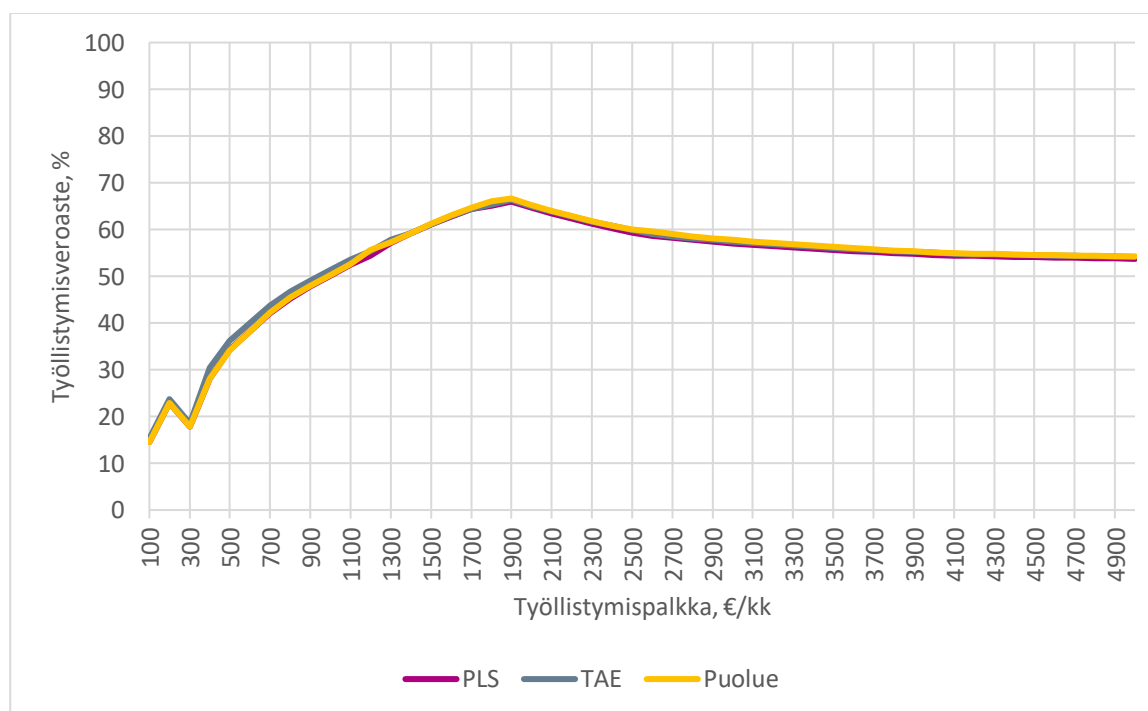
Vuokra alle enimmäisasumismenon (390 €/kk), jolloin henkilö ei ole työttömänä toimeentulotuen piirissä.

Kuvio 6.3.3A Työmarkkinatukea saavan työttömän työllistymisveroaste eri työllistymispalkkatasoilla, %

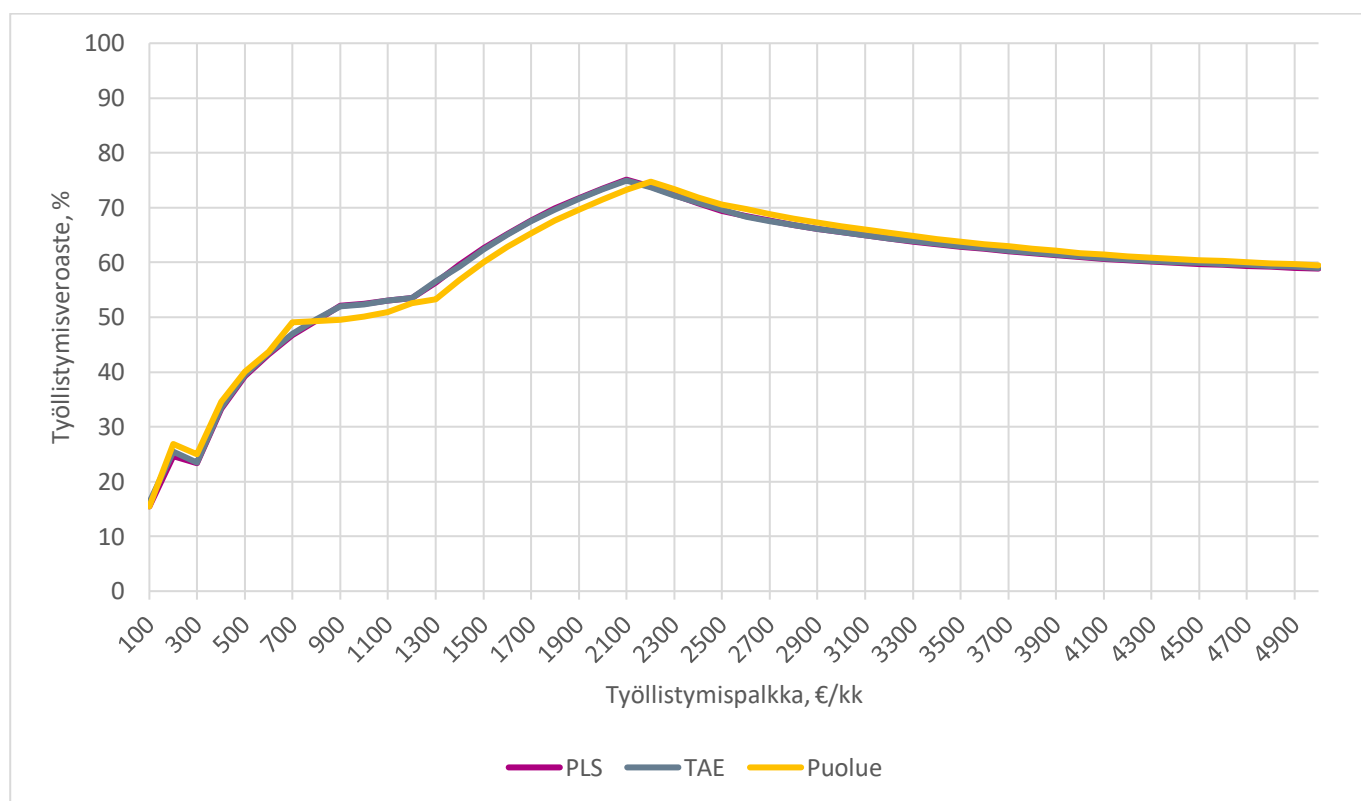
Kuvio 6.3.3B Työmarkkinatukea saavan työttömän työllistymisveroaste eri työllistymispalkkatasoilla, %
Vuokra alle enimmäisasumismenon (390 €/kk), jolloin henkilö ei ole työttömänä toimeentulotuen piirissä.

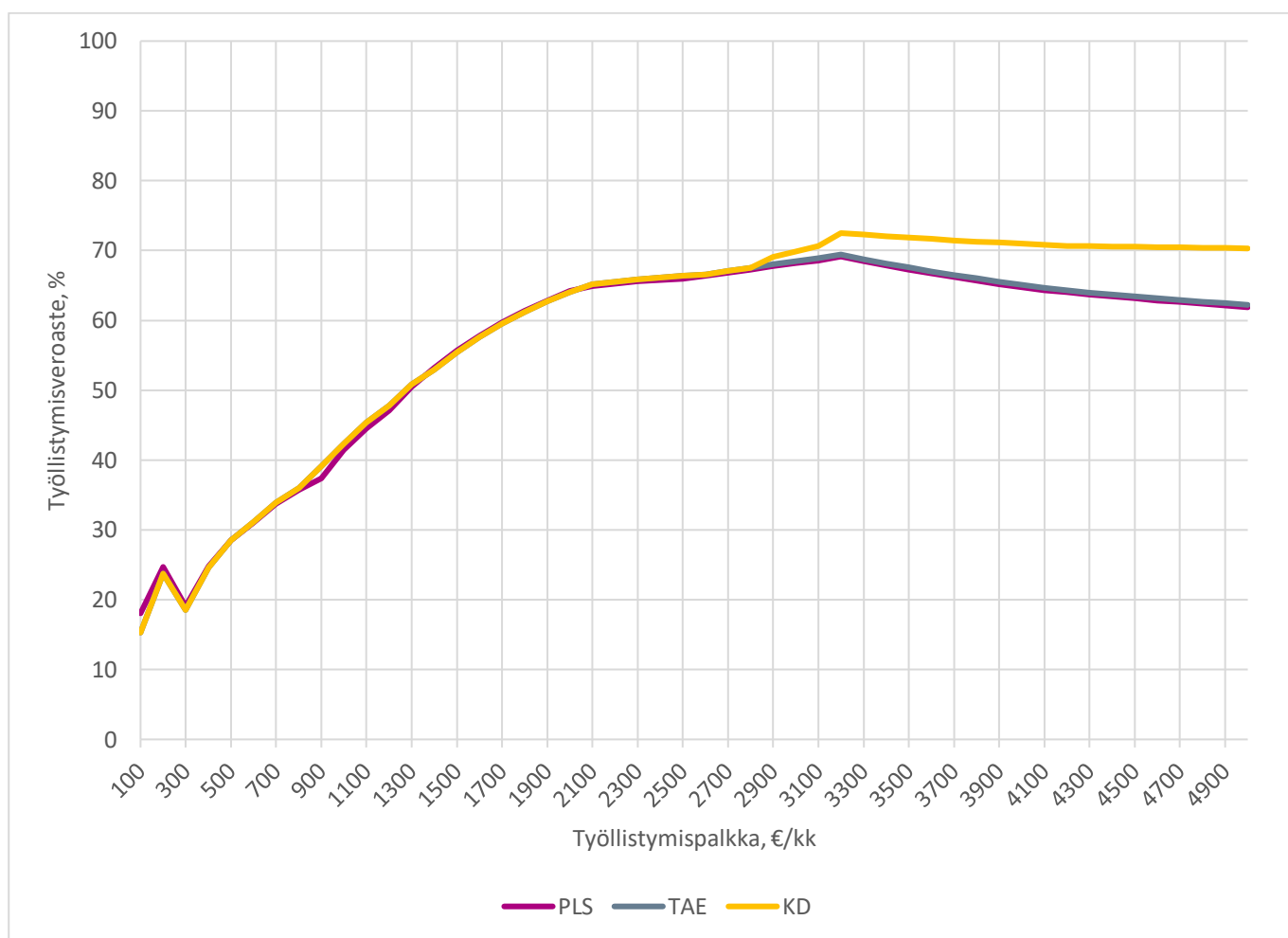
Taulukko 6.3.4 Työmarkkinatukea saavan työttömän työllistymisveroaste (osa-aikatyö -> kokoaikatyö), %

Palkka, €/kk	PLS	TAE	KD
700 → 1 400	76,2	74,7	74,7
1000 → 2000	79,9	79,5	79,5
1300 → 2600	60,9	61,0	61,0
1000 → 3000	60,9	60,9	60,9
1500 → 3000	53,5	54,3	54,3
2000 → 3000	41,9	42,3	42,3

Kuvio 6.3.5 Keskimääräistä ansiosidonnaista päivärahaa saavan työttömän työllistymisveroaste eri työllistymispalkkatasoilla, %

Kuvio 6.3.6 Työmarkkinatukea saavan työttömän yksinhuoltajan työllistymisveroaste eri työllistymispalkkatasoilla, %

7. Tulonsiirtoreformien työllisyysvaikutukset

Tässä luvussa esitetään arvio politiikkamuutosten vaikutuksista työnteon kannustimiin ja työllisyyteen ja edelleen sitä kautta tuloeroihin. Laskelma ei huomioi ns. yleisen tasapainon vaikutuksia. Myöskään välillisten verojen osalta dynaamisia vaikutuksia ei ole arvioitu.

Muistion luvuissa 3-6 sosiaaliturvaan ja henkilöverotukseen kohdistuvien muutosten vaikutukset on arvioitu staattisella mikrosimulointimallilla. Staattinen laskentakehikko soveltuu kohtuullisen hyvin pienten politiikkamuutosten välittömien vaikutusten arviontiin, koska lyhyellä aikavälillä pienten muutosten vaikutus käyttäytymiseen voidaan usein olettaa melko vähäiseksi. Sen sijaan on todennäköistä, että se ei ole riittävä analyysiväline arvioitaessa laajojen, nimenomaan käyttäytymisvaikutuksiin pyrkivien reformien vaikutuksia. On oletettavaa, että tällaisissa tapauksissa staattinen laskelma ali- tai yliarvioi vaikutuksia esimerkiksi tulonjakoon ja kustannuksiin, koska työn vastaanottamisen taloudellisten kannustinten parantaminen vaatii käytännössä aina palkansaajan tulojen nousua suhteessa työttömän tuloihin. Taloustieteellinen kirjallisuus ei kuitenkaan anna yksiselitteistä vastausta näiden käyttäytymisvaikutusten mittaluokasta varsinkaan, jos reformikokonaisuuteen sisältyy paljon erilaisia muutoksia ja ne kohdistuvat eri tavoin eri väestöryhmiin.

Työnteon taloudellisten kannustimien muutosten arvioinnissa käytetään vastaavaa mikrosimulointiin pohjautuvaa menetelmää kuin viime aikoina on käytetty useissa suomalaisissa tutkimuksissa (ks. esim. [Kotamäki 2016](#), [valtiovarainministeriö 2017](#), [Mattila ym. 2017](#) ja [Kärkkäinen & Tervola 2018](#))²¹.

Menetelmässä keskitytään työllisten määrän muutokseen eli ns. ekstensiiviseen marginaaliin (työmarkkinoille osallistuminen 0/1 päätöksenä) eikä ns. intensiiviseen marginaaliin, jolla tarkoitetaan työnteon määrään liittyvää päätöstä töissä ollessa (työtunnit)²². Laskelmassa arvioidaan ensin SISU-mikrosimulointimallilla politiikkamuutosten vaikutus työn vastaanottamisen kannustimiin väestötasolla. Työllistymisveroasteiden laskemiseksi työllistymispalkka estimoidaan regressiomallilla. Tämän jälkeen työllistymisveroasteiden kautta lasketun keskimääräisen työllistymisestä saatavan taloudellisen hyödyn suhteellista muutosta kerrotaan työn tarjonnan joustolla ja työllisten lukumäärällä:

$$\text{Työllisyyden muutos} = \text{keskimääräisen työllistymisen kannustimen suhteellinen muutos} * \text{jousto} * \text{työllisten lukumäärä}$$

Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa estimoidut työn tarjonnan joustot vaihtelevat paljon eikä suomalaisia tutkimuksia kannustimien vaikutuksesta työllistymistodennäköisyyteen ole juurikaan tehty (ks. [Kyyrä ym. 2017](#) ja [Jäntti ym. 2015](#)). Koska tulokset myös olennaisesti riippuvat jouston arvosta, arviot esitetään usealla vaihtoehdoisella joustoparametrilla. Oletuksena kuitenkin pidetään jouston arvoa 0,25, jota on käytetty viime aikaisissa suomalaisissa vastaavissa työn tarjontaa arvioivissa laskelmissa ([valtiovarainministeriö 2017](#) ja [Kärkkäinen & Tervola 2018](#)). Kyseinen ekstensiivisen marginaalin jouston arvo perustuu laajaan katsaukseen työn tarjontaa käsittelevästä kansainvälisestä tutkimuksesta ja katsauksen pohjalta annettuun suositukseen (ks. Chetty 2012).

²¹ Menetelmän tarkempi kuvaus ja mm. siihen liittyviä rajoitteita on esitetty [Kärkkäisen ja Tervolan \(2018\)](#) tutkimuksessa. Tässä laskelmassa käytetty menetelmä poikkeaa edellä mainitusta tutkimuksesta mm. siten, että työllistymisveroasteiden laskennassa ei huomioida soviteltua työttömyyspäivärahaa. Kyseisestä tutkimuksesta poiketen työllisyyden muutosta ei myöskään lasketa mikrotasolta, vaan käyttämällä Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen tietoa työllisten lukumäärästä (vrt. [valtiovarainministeriö 2017](#)). Työllistymisveroasteet on simuloitu vuoden 2017 tasossa deflaotimalla vuoden 2020 lainsäädännön parametrit kuluttajahintaindeksillä vastaamaan aineistovuoden rahanarvoa (inflaatio-oletus VM:n ennusteen mukainen).

²² Ekstensiivisen marginaalin työn tarjonnan jousto kuvaa työllistymisen kannustinten ja työn tarjonnan välistä suhdetta. Jouston arvo kuvaa siis sitä kuinka herkästi ihmiset reagoivat kannustimien muutoksiin ekstensiivisellä marginaalilla (työllistymispäätös). Esimerkiksi työn tarjonnan jouston arvolla 0,25 työn vastaanottamisen kannustimien (1-työllistymisveroaste) parantuminen 1 prosentilla lisää työllisyyttä 0,25 prosenttia.

On huomioitava, että käytettävä keskimääräinen joustoluku voi kuitenkin edustaa huonosti tässä arviossa huomioituja politiikkatoimia ja niiden kohteena olevia väestöryhmiä. Koska kyseessä on kokopäivätyöhön työllistymisen laskennallisia kannustimia hyödyntävä menetelmä, ei laskelma ota myöskään huomioon esimerkiksi osa-aikatyön vastaanottamisen kannustimien muutoksia tai siirtymiä osa-aikatyön ja kokopäivätyön välillä. Työllisyysarvioihin tulee muutenkin suhtautua enemmänkin laskennallisina pidemmän aikavälin vaikutuksina.

Työllisyyden muutoksen vaikutusta tulonjakoon arvioidaan karkeasti Kärkkäisen ja Tervolan (2018) estimoimalla marginaalivaikutuksella, jonka mukaan työllisyyden paraneminen 10 000 henkilötyövuodella laskee Gini-kerrointa 0,04 %-yksikköä. Tulonjakotarkastelu rajoittuu tässä laskelmassa vain kyseiseen indikaattoriin.

Taulukko 7.1: Poliittikkamuutosten arvioitu vaikutus työllisyyteen ja Gini-kertoimeen vaihtoehtoisilla työn tarjonnan joustoparametreilla

	Työllisten määrän muutos	Gini-kertoimen muutos, %-yksikköä
1. Tuloverotus ja sosiaaliturva		
1.1 Jousto: 0 (staattinen)		
TAE-PLS	0	-0,3
KD-TAE	0	-0,1
1.2 Jousto: 0,1		
TAE-PLS	-2 000	-0,3
KD-TAE	0	0
1.3 Jousto: 0,25 (oletus)		
TAE-PLS	-5 000	-0,3
KD-TAE	+0	0
1.4 Jousto: 0,5		
TAE-PLS	-10 000	-0,2
KD-TAE	+0	0
2. Välilliset verot (staattinen)¹		
TAE-PLS	.	0,0
KD-TAE	.	0,0

¹ ml. välillisten verojen indeksivaikutukset

Jos sisältää päivähoitomaksuja niin lisätään tähän 1. kohtaan alaviitteeksi *ml. varhaiskasvatusmaksut*.

Työllisyysvaikutukset eivät pyri kuvaamaan (eivätkä kuvaa) koko talousarvioesityksen tai eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin vaikutuksia. Työllisyysvaikutukset on huomioitu muistiossa, jotta saman laskentakehikon sisällä pystyttäisiin edes karkeasti arvioimaan tulonsiirtojärjestelmään tehtävien muutosten aiheuttamien kustannusvaikutusten, tulonjakovaikutusten ja työllisyysvaikutusten suhdetta toisiinsa.

Lähteet

- Chetty, R. (2012) Bounds on Elasticities with Optimization Frictions: A Synthesis of Micro and Macro evidence on Labor Supply, *Econometrica*, Vol. 80, No. 3, 969-1018.
- Immervoll, H., Lindström, K., Mustonen, E., Riihelä, M. & Viitamäki, H. (2005): Static Data ageing techniques: accounting for population changes in tax benefit microsimulation models. EUROMOD Working paper No. EM7/05.
- Jäntti, M., Pirttilä, J., & Selin, H. (2015). Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data: A bridge between micro and macro estimates? *Journal of Public Economics*, 127, 8799.
- Kotamäki, M. (2016). Participation Tax Rates in Finland, Earned-income Tax Credit Investigated. Aboa Centre for Economics Discussion Paper No. 107.
- Kyrrä, T., Pesola, H., & Rissanen, A. (2017). Unemployment Insurance in Finland: A Review of Recent Changes and Empirical Evidence on Behavioral Responses. VATT Research Reports 184.
- Kärkkäinen, O. & Tervola, J. (2018). Talouspolitiikan vaikutukset työllisyyteen ja tuloeroihin 2015-2018. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 59/2018.
- Mattila, J., Kotamäki, M. & Tervola, J. (2017). Turning static pessimism to dynamic optimism - An ex-ante evaluation of unemployment insurance reform in Finland. KELA Working papers 124.
- Riihelä, M. (2010). Arvonlisäveroreformien tulonjakovaikutukset. Muistio valtiovarainministeriön verotyöryhmälle 1.2.2010.
- Valtiovarainministeriö (2017). Kannustinloukut ja alueellinen liikkuminen – työryhmän selvityksiä. Kannustinloukkutyöryhmän selvitys, valtiovarainministeriö 3.3.2017.
- Vartia, Y. & Vartia, P. (1979). Liikevaihtoveron korottaminen ja tulojen ostovoima. ETLA keskusteluaiheita no. 33.

Liite 1: Vero- ja etuusperusteiden muutokset

TULOVEROTUS

	2019	PLS	2020 TAE	KD
Perusvähennys				
Enimmäismäärä, €	3 305	3 305	3 540	3 540
Vähennemisprosentti, %	18	18	18	18
Työtulovähennys				
Enimmäismäärä, €	1 630	1 630	1 770	1 770
Tulojen alaraja, €	2 500	2 500	2 500	2 500
Kasvuprosentti, %	12,2	12,2	12,5	12,5
Tulojen yläraja, €	33 000	33 000	33 000	33 000
Vähennemisprosentti, %	1,72	1,72	1,84	1,84
Valtion tuloveroasteikko				
Verotettavan ansiotulon 1. raja, €	17 600	17 600	18 100	18 100
Verotettavan ansiotulon 2. raja, €	26 400	26 400	27 200	27 200
Verotettavan ansiotulon 3. raja, €	43 500	43 500	44 800	44 800
Verotettavan ansiotulon 4. raja, €	76 100	76 100	78 500	78 500
Verotettavan ansiotulon 5. raja, €	-	-	-	-
Veron 1. rajan kohdalla, €	8	8	8	8
Veron 2. rajan kohdalla, €	536	536	554	554
Veron 3. rajan kohdalla, €	3 485,75	3 485,75	3 590	3 590
Veron 4. rajan kohdalla, €	10 413,25	10 413,25	10 751,25	10 751,25
Veron 5. rajan kohdalla, €	-	-	-	-
Vero 1. rajan ylittävästä tulon osasta, %	6	6	6	6
Vero 2. rajan ylittävästä tulon osasta, %	17,25	17,25	17,25	17,25
Vero 3. rajan ylittävästä tulon osasta, %	21,25	21,25	21,25	21,25
Vero 4. rajan ylittävästä tulon osasta, %	31,25	29,25	31,25	31,25
Vero 5. rajan ylittävästä tulon osasta, %	-	-	-	-
Valtionverotuksen eläketulovähennys				
Kerroin	3,867	3,867	3,726	3,867
Prosentti	38	38	38	38
Kunnallisverotuksen eläketulovähennys				
Kerroin	1,395	1,395	1,346	1,395
Prosentti	51	51	51	51

Kotitalousvähennys				
Enimmäismäärä, €	2 400	2 400	2 250	2 400
Omavastuu, €	100	100	100	100
Vähennyksen osuus palkasta ja palkan sivukuluista, %	20	20	15	20
Vähennyksen osuus työkorvauksesta, %	50	50	40	50
Asuntolainan korkovähennys				
Vähennyskelpoinen osuus, %	25	25	15	15
Vakuutettujen sosiaalivakuutusmaksut				
Sairaanhoitomaksu, %	0,00	0,00	0,68	0,68
Eläke- ja etuustulon sairaanhoitomaksu	1,61	1,61	1,65	1,65
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu				
Tuloraja	14 282	14 596	14 596	14 596
Maksuprosentti jos alle tulorajan	0,00	0,00	0,00	0,00
Maksuprosentti jos yli tulorajan	1,54	1,54	1,20	1,20
Maksuprosentin korotus yritystuloille	0,23	0,23	0,16	0,16
Eläkevakuutusmaksu, %	6,75	6,75	7,15	7,15
Korotettu eläkevakuutusmaksu, %	8,25	8,25	8,65	8,65
Työttömyysvakuutusmaksu, %	1,50	1,50	1,25	1,25

SOSIAALITURVA¹

	2019	PLS	2020 TAE	KD
Kansaneläkeindeksin pisteluku	1 617	1 633	1 633	1 633
Täysi kansaneläke (yksin asuva), €/kk	628,85	635,08	662,86	662,86
Takuueläke, €/kk	784,52	792,28	834,52	834,52
Kotihoidontuen hoitoraha, €/kk	338,34	341,69	341,69	341,69
Työmarkkinatuki, €/kk ²	696,60	703,48	723,69	723,69
Vähimmäismääräinen vanhempainpäiväraha, €/kk ³	696,50	703,50	723,50	723,50
Toimeentulotuen perusosa, €/kk	497,29	502,21	502,21	502,21
Toimeentulotuen yksinhuoltajan perusosa, €/kk	547,02	552,43	572,52	572,52
Lapsilisä 1. lapsesta, €/kk	94,88	94,88	94,88	104,88
Lapsilisä 2. lapsesta, €/kk	104,84	104,84	104,84	114,84
Lapsilisä 3. lapsesta, €/kk	133,79	133,79	133,79	143,79
Lapsilisä 4. lapsesta, €/kk	153,24	153,24	163,24	163,24
Lapsilisä 5. ja sitä seuraavista lapsista, €/kk	172,69	172,69	182,69	182,69
Lapsilisän yksinhuoltajakorotus, €/kk	53,3	53,3	63,3	63,3
Elatustuen täysi määrä, €/kk	158,74	160,52	167,6	167,6
Opintoraha, €/kk ⁴	250,28	250,28	252,76	275,76
Opintorahan huoltajakorotus, €/kk	75	75	100,99	150,99
Eläkkeensaajan asumistuen lisäomavastuun tuloraja yksinasuvalla, €/v	8 676	8 762	9 300	9 300
Eläkkeensaajan asumistuen kerroin, %	40	40	41,3	41,3
Yleisen asumistuen vuokratatto: 3. kr/1 hlö, €/kk	396	400	400	400

¹ pl. välillisten verojen indeksivaikutukset

² Työttömyyspäiväraha on laskettu 21,5 päivärahapäivää/kk mukaan

³ Vanhempainpäiväraha on laskettu 25 päivärahapäivää/kk mukaan

⁴ 20-vuotta täyttänyt yksin asuva korkeakouluopiskelija, ei huollettavia lapsia. Aloittanut opinnot 1.8.2014 jälkeen.

VALMISTEVEROT

Nestemäisten polttoaineiden vero

Nestemäisten polttoaineiden verotaulukko 1.1.2019-31.7.2020 (PLS), 1.1.2019-31.12.2020 (KD)

Tuote	Tuoteryhmä	Energiasisältö- vero	Hiilidioksidi- vero	Huoltovarmuus- maksu	Yhteensä
Moottoribensiini snt/l	10	52,19	17,38	0,68	70,25
Pienmoottoribensiini snt/l	11	32,19	17,38	0,68	50,25
Bioetanoli snt/l	20	34,25	11,4	0,68	46,33
Bioetanoli R snt/l	21	34,25	5,7	0,68	40,63
Bioetanoli T snt/l	22	34,25	0,00	0,68	34,93
MTBE snt/l	23	42,41	14,12	0,68	57,21
MTBE R snt/l	24	42,41	12,56	0,68	55,65
MTBE T snt/l	25	42,41	11,01	0,68	54,10
TAME snt/l	26	45,67	15,2	0,68	61,55
TAME R snt/l	27	45,67	13,84	0,68	60,19
TAME T snt/l	28	45,67	12,47	0,68	58,82
ETBE snt/l	29	44,04	14,66	0,68	59,38
ETBE R snt/l	30	44,04	11,95	0,68	56,67
ETBE T snt/l	31	44,04	9,24	0,68	53,96
TAE E snt/l	32	47,3	15,75	0,68	63,73
TAE E R snt/l	33	47,3	13,46	0,68	61,44
TAE E T snt/l	34	47,3	11,18	0,68	59,16
Biobensiini snt/l	38	52,19	17,38	0,68	70,25
Biobensiini R snt/l	39	52,19	8,69	0,68	61,56
Biobensiini T snt/l	40	52,19	0	0,68	52,87
Etanolidiesel snt/l	47	15,18	11,65	0,35	27,18
Etanolidiesel R snt/l	48	15,18	6,4	0,35	21,93
Etanolidiesel T snt/l	49	15,18	1,15	0,35	16,68
Dieselöljy snt/l	50	32,77	19,90	0,35	53,02
Dieselöljy para snt/l	51	25,95	18,79	0,35	45,09
Biodieselöljy snt/l	52	30,04	18,24	0,35	48,63
Biodieselöljy R snt/l	53	30,04	9,12	0,35	39,51
Biodieselöljy T snt/l	54	30,04	0	0,35	30,39
Biodieselöljy P snt/l	55	25,95	18,79	0,35	45,09
Biodieselöljy P R snt/l	56	25,95	9,4	0,35	35,7
Biodieselöljy P T snt/l	57	25,95	0,00	0,35	26,3
Kevyt polttoöljy snt/l	60	10,28	16,9	0,35	27,53
Kevyt polttoöljy rikitön snt/l	61	7,63	16,9	0,35	24,88
Biopolttoöljy snt/l	62	7,63	16,9	0,35	24,88
Biopolttoöljy R snt/l	63	7,63	8,45	0,35	16,43
Biopolttoöljy T snt/l	64	7,63	0	0,35	7,98
Raskas polttoöljy snt/kg	71	8,56	18,67	0,28	27,51
Lentopetroli snt/l	81	56,76	19,24	0,35	76,35

Lentobensiini snt/l	91	51,7	17,21	0,68	69,59
Metanoli snt/l	100	26,1	8,69	0,68	35,47
Metanoli R snt/l	101	26,1	4,34	0,68	31,12
Metanoli T snt/l	102	26,1	0	0,68	26,78
Nestekaasu snt/kg	110	9,81	18,09	0,11	28,01
Bionestekaasu snt/kg	111	9,81	18,09	0,11	28,01
Bionestekaasu R snt/kg	112	9,81	9,04	0,11	18,96
Bionestekaasu T snt/kg	113	9,81	0	0,11	9,92

Nestemäisten polttoaineiden verotaulukko 1.8.2020- (TAE)

Tuote	Tuoteryhmä	Energiasisältö- vero	Hiilidioksidi- vero	Huoltovarmuus- maksu	Yhteensä
Moottoribensiini snt/l	10	53,79	21,49	0,68	75,96
Pienmoottoribensiini snt/l	11	33,79	21,49	0,68	55,96
Bioetanoli snt/l	20	35,30	14,10	0,68	50,08
Bioetanoli R snt/l	21	35,30	7,05	0,68	43,03
Bioetanoli T snt/l	22	35,30	0,00	0,68	35,98
MTBE snt/l	23	43,71	17,46	0,68	61,85
MTBE R snt/l	24	43,71	15,54	0,68	59,93
MTBE T snt/l	25	43,71	13,62	0,68	58,01
TAME snt/l	26	47,07	18,80	0,68	66,55
TAME R snt/l	27	47,07	17,11	0,68	64,86
TAME T snt/l	28	47,07	15,42	0,68	63,17
ETBE snt/l	29	45,39	18,13	0,68	64,20
ETBE R snt/l	30	45,39	14,78	0,68	60,85
ETBE T snt/l	31	45,39	11,42	0,68	57,49
TAAE snt/l	32	48,75	19,47	0,68	68,90
TAAE R snt/l	33	48,75	16,65	0,68	66,08
TAAE T snt/l	34	48,75	13,82	0,68	63,25
Biobensiini snt/l	38	53,79	21,49	0,68	75,96
Biobensiini R snt/l	39	53,79	10,74	0,68	65,21
Biobensiini T snt/l	40	53,79	0,00	0,68	54,47
Etanolidiesel snt/l	47	16,23	14,38	0,35	30,96
Etanolidiesel R snt/l	48	16,23	7,90	0,35	24,48
Etanolidiesel T snt/l	49	16,23	1,42	0,35	18,00
Dieselöljy snt/l	50	34,57	24,56	0,35	59,48
Dieselöljy para snt/l	51	27,65	23,20	0,35	51,20
Biodieselöljy snt/l	52	31,69	22,51	0,35	54,55
Biodieselöljy R snt/l	53	31,69	11,26	0,35	43,30
Biodieselöljy T snt/l	54	31,69	0,00	0,35	32,04
Biodieselöljy P snt/l	55	27,65	23,20	0,35	51,20
Biodieselöljy P R snt/l	56	27,65	11,60	0,35	39,60
Biodieselöljy P T snt/l	57	27,65	0,00	0,35	28,00
Kevyt polttoöljy snt/l	60	10,28	16,90	0,35	27,53

Kevyt polttoöljy rikitön snt/l	61	7,63	16,90	0,35	24,88
Biopolttoöljy snt/l	62	7,63	16,90	0,35	24,88
Biopolttoöljy R snt/l	63	7,63	8,45	0,35	16,43
Biopolttoöljy T snt/l	64	7,63	0,00	0,35	7,98
Raskas polttoöljy snt/kg	71	8,56	18,67	0,28	27,51
Lentopetroli snt/l	81	57,49	23,33	0,35	81,17
Lentobensiini snt/l	91	52,11	20,81	0,68	73,60
Metanoli snt/l	100	26,90	10,74	0,68	38,32
Metanoli R snt/l	101	26,90	5,37	0,68	32,95
Metanoli T snt/l	102	26,90	0,00	0,68	27,58
Nestekaasu snt/kg	110	9,81	18,09	0,11	28,01
Bionestekaasu snt/kg	111	9,81	18,09	0,11	28,01
Bionestekaasu R snt/kg	112	9,81	9,04	0,11	18,96
Bionestekaasu T snt/kg	113	9,81	0,00	0,11	9,92

Virvoitusjuomavero

	2019	PLS	2020 TAE	KD
Yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien virvoitusjuomat, c/l	27	27	32	32
Muut virvoitusjuomat, c/l	11	12	13	13

Tupakkavero

Tupakkaverotaulukko 1.7.2019-31.12.2019 (PLS)

Tuote	Tuoteryhmä	Euroa/yksikkö	Prosenttia vähittäismyyntitihinnasta
Savukkeet	1.	66,50/1 000 kpl	52
-- Savukkeiden vähimmäisvero	1A.	273,00/1 000 kpl	–
Sikarit ja pikkusikarit			
- Sikarit	2.	0,025/kpl	34
-- Sikareiden vähimmäisvero	2A.	0,27/kpl	–
- Pikkusikarit	2B.	0,025/kpl	34
-- Pikkusikareiden vähimmäisvero	2C.	0,27/kpl	–
Piippu- ja savuketupakka	3.	61,50/kg	48
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	4.	44,50/kg	52
-- Savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan vähimmäisvero	4A.	166,50/kg	–
Savukepaperi	5.	–	60
Muu tupakkaa sisältävä tuote	6.	–	60
Sähkösavukeneste			

-- nikotiinipitoinen	7.	0,30/ml	–
-- nikotiiniton	7A.	0,30/ml	–

Tupakkaverotaulukko 1.7.2020-31.12.2020 (TAE, KD)

Tuote	Tuoteryhmä	Euroa/yksikkö	Prosenttia vähittäismyyntihinnasta
Savukkeet	1.	73,00/1 000 kpl	52
-- Savukkeiden vähimmäisvero	1A.	292,50/1 000 kpl	–
Sikarit ja pikkusikarit			
- Sikarit	2.	0,035/kpl	34
-- Sikareiden vähimmäisvero	2A.	0,29/kpl	–
- Pikkusikarit	2B.	0,035/kpl	34
-- Pikkusikareiden vähimmäisvero	2C.	0,29/kpl	–
Piippu- ja savuketupakka	3.	68,50/kg	48
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	4.	48,50/kg	52
-- Savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan vähimmäisvero	4A.	180,50/kg	–
Savukepaperi	5.	–	60
Muu tupakkaa sisältävä tuote	6.	–	60
Sähkösavukeneste			
-- nikotiinipitoinen	7.	0,30/ml	–
-- nikotiiniton	7A.	0,30/ml	–

Liite 2: Tulokymmenysten alarajat

Tulokymmenysten rajat on muodostettu SISU-mikrosimulointimallissa Tilastokeskuksen tulojakotilastojen tavoin kotitalouden ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen mukaisesti. Ekvivalentteja tuloja käyttämällä tulovertailuissa pyritään saamaan eri kokoiset ja rakenteeltaan erilaiset kotitaloudet vertailukelpoisiksi ottamalla huomioon yhteiskulutushyödyt (skaalaedut).

Menetelmässä henkilöiden käytettävissä olevat tulot summataan ensin kotitalouksille, jonka jälkeen kotitalouden yhteenlasketut tulot jaetaan kotitalouden kulutusyksiköiden määrällä käyttämällä OECD:n modifioitua ekvivalenssiskaala, jossa:

- kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1
- muut yli 13-vuotiaat henkilöt saavat painon 0,5
- lapset saavat painon 0,3 (lapsiksi on määritelty 0–13-vuotiaat).

Tämän jälkeen jokaiselle kotitalouden jäsenelle tulee sama ekvivalentti tulo. Henkilöt järjestetään tämän jälkeen tulojen mukaiseen järjestykseen ja jaetaan kymmeneen yhtä suureen ryhmään. Jokainen kotitalouden henkilö kuuluu siten samaan tulokymmenykseen. Menetelmästä johtuen tuloajat kuvaavat käytettävissä olevien tulojen rajaa yhden hengen kotitaloudelle. Muille kuin yhden hengen kotitalouksille luvut on kerrottava kotitalouden kulutusyksiköiden määrällä (esim. lapsettomalla pariskunnalla luvulla 1,5).

Alla olevassa taulukossa esitetyt tulokymmenysten alarajat kuvaavat pysyvän lainsäädännön simuloinnin mukaista tilannetta.

Tulokymmenysten alarajat

Tulodesiili	Desiilin alaraja, €
1	.
2	14 444
3	17 641
4	20 573
5	23 441
6	26 263
7	29 245
8	32 784
9	37 480
10	45 907